T083 TKL 1 (27) 1509 Luận Đại Trí Độ 8.Giải Thích Nghĩa Bồ Tát

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ QUYEÅN 4

8-GIAÛI THÍCH BOÀ-TAÙT KINH: Laïi coù ñaïi Boà-taùt LUAÄN: Hoûi: Neáu keå töø treân xuoáng thì phaûi keå Boà-taùt tröôùc roài môùi ñeán Tyø-kheo, Tyø-kheo-ni, Öu-baø-taéc, Öu-baø-di; vì Boà-taùt keà döôùi Phaät. Neáu töø döôùi keå leân thì phaûi keå Öu-baø-di, roài môùi ñeán Öu-baø-taéc, Tyø- kheo-ni, Tyø-kheo, Boà-taùt. Nay côù sao tröôùc noùi Tyø-kheo, roài môùi ñeán ba chuùng, sau môùi noùi Boà-taùt? Ñaùp: Boà-taùt tuy laø keà döôùi Phaät, nhöng vì caùc phieàn naõo chöa saïch heát neân noùi ñeán A-la-haùn tröôùc. Caùc A-la-haùn trí tueä tuy ít maø ñaõ thaønh thuïc, caùc Boà-taùt trí tueä tuy nhieàu maø phieàn naõo chöa saïch heát neân noùi A-la-haùn tröôùc. Phaät phaùp coù hai loaïi: Moät laø bí maät, hai laø hieån thò. Trong hieån thò, thì Phaät, Bích-chi Phaät, A-la-haùn ñeàu laø phöôùc ñieàn; vì ñaõ saïch heát phieàn naõo khoâng coøn thöøa. Trong bí maät thì noùi caùc Boà-taùt ñöôïc Voâ sanh Phaùp nhaãn, phieàn naõo ñaõ döùt, ñuû saùu thaàn thoâng, laøm lôïi ích chuùng sanh. Vì theo phaùp hieån thò neân tröôùc noùi A-la-haùn sau noùi Boà-taùt. Laïi nöõa, Boà-taùt duøng naêng löïc phöông tieän thò hieän vaøo naêm ñöôøng, thoï naêm duïc laïc, ñeå daãn ñaïo chuùng sanh. Neáu Boà-taùt ôû treân A-la-haùn thì chö Thieân, ngöôøi ñôøi sanh nghi ngôø, quaùi laï neân noùi sau. Hoûi: ÔÛ sau A-la-haùn thì coøn ñöôïc côù sao laïi ôû sau caû Öu-baø-taéc, Öu-baø-di? Ñaùp: Boán chuùng tuy chöa saïch heát laäu, nhöng khoâng bao laâu seõ heát, neân goïi chung laø chuùng Thanh-vaên. Neáu trong boán chuùng maø xen noùi Boà-taùt vaøo thì baát tieän. Nhö Tyø-kheo-ni ñöôïc voâ löôïng luaät nghi ñaùng neân ôû sau Tyø-kheo vaø tröôùc Sa-di, nhöng vì nghi phaùp baát tieän neân Phaät noùi sau Sa-di. Caùc Boà-taùt cuõng nhö theá, tuy ñaùng ôû treân ba chuùng Höõu

hoïc nhöng maø vì khoâng tieän noùi neân noùi sau. Laïi nöõa, coù ngöôøi noùi: Boà-taùt coù coâng ñöùc vaø trí tueä sieâu vieät thuø thaéng hôn A-la-haùn, Bích-chi Phaät, cho neân noùi rieâng. Hoûi: Trong kinh Thanh-vaên chæ noùi boán chuùng,

trong ñaây côù gì chæ noùi rieâng chuùng Boà-taùt? Ñaùp: Coù hai ñaïo: Moät laø ñaïo Thanh-vaên, hai laø ñaïo Boà-ñeà-taùt- ñoûa. Neáu noùi boán chuùng Tyø-kheo, Tyø-kheo-ni, Öu -baø-taéc, Öu-baø-di; neân bieát ñoù laø haïng ngöôøi caàu ñaïo Thanh-vaên. Neáu noùi rieâng chuùng ñaïi Boà-taùt neân bieát ñoù laø haïng ngöôøi caàu ñaïo Phaät. Vì vaäy, neân trong phaùp Thanh-vaên, ôû ñaàu kinh khoâng noùi Phaät truù ôû choã aáy, cuøng vôùi baáy nhieâu Boà-taùt, maø chæ noùi Phaät truù ôû choã aáy cuøng vôùi bao nhieâu Tyø-kheo, nhö noùi Phaät ôû Ba-la-naïi cuøng vôùi naêm Tyø-kheo. Phaät ôû taïi nöôùc Giaø- da cuøng vôùi ngaøn Tyø-kheo. Phaät ôû nöôùc Xaù-baø-ñeà cuøng vôùi naêm traêm Tyø-kheo. Khôûi ñaàu caùc kinh nhö vaäy ñeàu khoâng noùi cuøng vôùi bao nhieâu Boà-taùt. Hoûi: Boà-taùt coù hai haïng: Xuaát gia vaø taïi gia. Boà-taùt taïi gia noùi chung trong chuùng Öu -baø-taéc, Öu-baø-di. Boà-taùt xuaát gia noùi chung trong chuùng Tyø-kheo, Tyø-kheo-ni. Nay vì sao laïi noùi rieâng? Ñaùp: Tuy ôû chung trong boán chuùng maø caàn phaûi noùi rieâng. Vì sao? Vì Boà-taùt thuoäc vaøo boán chuùng maø boán chuùng khoâng haún laø Boà-taùt. Taïi sao vaäy? Vì coù ngöôøi caàu thaønh Thanh-vaên, coù ngöôøi caàu thaønh Bích-chi Phaät, coù ngöôøi caàu sanh leân Trôøi, coù ngöôøi caàu sinh soáng an laïc. Boán haïng ngöôøi naøy khoâng thuoäc vaøo haøng Boà-taùt, vì nhöõng ngöôøi aáy khoâng phaùt taâm noùi raèng: “Toâi nguyeän seõ laøm Phaät”. Laïi nöõa, Boà-taùt chöùng ñöôïc Voâ sanh Phaùp nhaãn, taát caû töôùng danh töï töû sanh ñeàu döùt heát, ra ngoaøi ba coõi, khoâng rôi vaøo trong soá chuùng sanh. Vì sao? Vì Thanh-vaên ñöôïc ñaïo quaû A-la-haùn coøn khoâng rôi vaøo trong soá chuùng sanh, huoáng chi Boà-taùt, nhö trong Öu-ba-thi-nan ôû kinh Ba-la-dieân coù keä: Choã ñaõ dieät voâ, taùi xuaát chaêng? Ñaõ vónh dieät, chaúng taùi xuaát chaêng? Ñaõ vaøo Nieát-baøn, thöôøng truù chaêng? Nguyeän ñaáng Ñaïi trí noùi söï thaät. Phaät ñaùp: Tòch dieät, töùc laø khoâng theå löôøng, Phaù hoaïi nhaân duyeân vaø danh töôùng, Heát thaûy ngoân ngöõ ñeàu ñaõ qua, Taát caû ñeàu heát nhö löûa taét.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 308

Nhö A-la-haùn maø heát thaûy danh töï coøn döùt, huoáng laø Boà-taùt coù theå phaù taát caû caùc phaùp, bieát thaät töôùng, ñöôïc phaùp thaân maø khoâng döùt ñöôïc ö? Vì theá neân trong haøng töù chuùng cuûa Ñaïi thöøa, noùi rieâng Boà-taùt. Hoûi: Côù sao môû ñaàu kinh Ñaïi thöøa, noùi caû chuùng Boà-taùt, chuùng Thanh-vaên, maø môû ñaàu kinh Thanh-vaên chæ noùi ñeán chuùng Tyø-kheo, khoâng noùi ñeán chuùng Boà-taùt? Ñaùp: Vì muoán bieän thuyeát hai thöøa: Phaät thöøa vaø Thanh-vaên thöøa. Thanh-vaên thöøa nhoû heïp, Phaät thöøa roäng lôùn; Thanh-vaên thöøa töï laøm töï lôïi, Phaät thöøa lôïi ích taát caû. Laïi nöõa, Thanh-vaên thöøa phaàn nhieàu thuyeát “chuùng sanh khoâng”, Phaät thöøa thuyeát caû “chuùng sanh khoâng” vaø “phaùp khoâng”. Nhö vaäy v.v… ñuû caû caùc thöù phaân bieät ba thöøa. Vì phaân bieät thuyeát veà hai ñaïo aáy (Thanh-vaên ñaïo vaø Boà-taùt ñaïo) neân trong kinh Ñaïi thöøa noùi caû chuùng Thanh-vaên vaø chuùng Boà-taùt, nhö baøi keä taùn Ñaïi thöøa noùi: Ngöôøi ñöôïc phaùp Ñaïi-thöøa, Ñem an laïc khaép caû, Lôïi ich baèng thaät phaùp, Khieán ñöôïc ñaïo Voâ thöôïng. Ngöôøi ñöôïc phaùp Ñaïi-thöøa, Töø bi vôùi taát caû, Ñem ñaàu, maét boá thí, Boû ñi nhö coû caây. Ngöôøi ñöôïc phaùp

Ñaïi-thöøa, Hoä trì giôùi thanh tònh, Nhö traâu ñen quyù ñuoâi, Khoâng tieác ñeán thaân maïng. Ngöôøi ñöôïc phaùp Ñaïi-thöøa, Thì ñöôïc nhaãn voâ thöôïng, Neáu coù caét xeûo thaân, Xem ñoù nhö caét coû. Ngöôøi ñöôïc phaùp Ñaïi-thöøa, Tinh taán khoâng nhaøm moûi, Gaéng laøm khoâng ngöøng nghæ, Nhö ngöôøi taùt bieån caû. Ngöôøi ñöôïc phaùp Ñaïi-thöøa, Roäng tu voâ löôïng ñònh, Söùc thaàn thoâng, Thaùnh ñaïo, Ñöôïc thanh tònh töï taïi.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 309

Ngöôøi ñöôïc phaùp Ñaïi-thöøa, Phaân bieät caùc phaùp töôùng, Thaät trí tueä baát hoaïi, Trong aáy ñaõ ñaày ñuû. Trí baát khaû tö nghì, Söùc bi taâm voâ löôïng, Khoâng vaøo trong hai phaùp, Ñaëng quaùn heát thaûy phaùp. Xe löøa, ngöïa, ñaø, voi, Tuy ñoàng, khoâng saùnh nhau. Boà-taùt vaø Thanh-vaên, Lôùn nhoû cuõng nhö theá. Ñaïi töø bi laøm truïc, Trí tueä laøm hai baùnh, Tinh taán laøm ngöïa hay, Khôùp mieäng baèng giôùi ñònh. Nhaãn nhuïc laøm aùo giaùp, Toång trì laøm cöông ngöïa, Ngöôøi ñi xe Ñaïi-thöøa, Qua khoûi ñöôïc taát caû. Hoûi: Nhö kinh Thanh-vaên, môû ñaàu chæ keå chuùng Tyø-kheo, coøn kinh Ma-ha dieãn, môû ñaàu keå luoân chuùng Boà-taùt. Taïi sao vaäy? Ñaùp: Ma-ha dieãn roäng lôùn, caùc thöøa caùc ñaïo ñeàu vaøo trong Ma-ha dieãn. Chuùng Thanh-vaên nhoû heïp, khoâng dung thoï ñöôïc Ma-ha dieãn, ví nhö soâng Haèng khoâng dung thoï ñöôïc bieån caû, vì noù nhoû heïp. Nhöng bieån caû coù theå dung thoï ñöôïc caùc doøng soâng, vì noù roäng lôùn; Phaùp Ma-ha dieãn cuõng nhö theá, nhö keä noùi: Ñaïi thöøa nhö bieån caû, Tieåu thöøa nhö vuõng traâu Nhoû khoâng dung ñöôïc to, Thí duï kia cuõng theá. Vì vaäy, chuùng Tieåu thöøa khoâng dung thoï ñöôïc Boà-taùt. Hoûi: Sao goïi laø Boà-ñeà? Sao goïi laø Taùt-ñoûa? Ñaùp: Boà-ñeà goïi laø ñaïo chö Phaät, Taùt-ñoûa goïi laø chuùng sanh, hoaëc goïi laø ñaïi taâm. Ngöôøi aáy muoán ñöôïc troïn caû coâng ñöùc cuûa Phaät ñaïo, taâm kia khoâng theå döùt, khoâng theå phaù; nhö nuùi Kim-cang, neân goïi laø ñaïi taâm, nhö keä noùi: Heát thaûy caùc Phaät phaùp,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 310

Trí tueä vaø giôùi ñònh, Laøm lôïi ích taát caû, AÁy goïi laø Boà-ñeà. Taâm kia khoâng lay ñoäng, Hay nhaãn, thaønh vieäc ñaïo, Khoâng döùt cuõng khoâng phaù, Taâm aáy goïi Taùt-ñoûa. Laïi nöõa, xöng taùn phaùp hoaøn haûo laø “taùt”, theå töôùng cuûa phaùp hoaøn haûo goïi laø “ñoûa”. Vì taâm Boà-taùt töï lôïi lôïi tha, vì ñoä heát thaûy chuùng sanh, vì bieát thaät taùnh heát thaûy phaùp, vì haønh ñaïo Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà- ñeà, vì ñöôïc heát thaûy Hieàn thaùnh taùn thaùn; aáy goïi laø Boà-ñeà Taùt-ñoûa. Vì sao? Vì trong heát thaûy phaùp, Phaät phaùp laø baäc nhaát. Boà-taùt muoán ñaït ñöôïc phaùp aáy, neân ñöôïc Hieàn Thaùnh taùn thaùn. Laïi nöõa, ngöôøi nhö theá vì giaûi thoaùt sanh giaø beänh cheát cho heát thaûy chuùng sanh, neân caàu Phaät ñaïo, aáy goïi laø Boà-ñeà Taùt-ñoûa. Laïi nöõa, ba thöù ñaïo ñeàu laø Boà-ñeà. Moät laø Phaät ñaïo, hai laø Thanh- vaên ñaïo, ba laø Bích-chi Phaät ñaïo. Bích-chi Phaät ñaïo, Thanh-vaên ñaïo tuy ñöôïc Boà-ñeà maø khoâng xöng laø Boà-ñeà, Boà-ñeà ôû trong coâng ñöùc thuoäc Phaät ñaïo môùi laø Boà-ñeà, aáy goïi laø Boà-ñeà taùt-ñoûa. Hoûi: Ñeán quaû vò naøo goïi laø Boà-ñeà taùt-ñoûa? Ñaùp: Coù

theä nguyeän lôùn, taâm khoâng theå lay ñoäng, tinh tieán khoâng luøi, do ba vieäc aáy goïi laø Boà-ñeà taùt-ñoâa. Laïi nöõa, coù ngöôøi noùi: “Khi baét ñaàu phaùt taâm, nguyeän raèng: Ta seõ laøm Phaät ñoä heát thaûy chuùng sanh”. Töø ñoù trôû ñi goïi laø Boà-ñeà taùt-ñoâa, nhö keä noùi: Neáu khi môùi phaùt taâm, Theà nguyeän seõ laøm Phaät, Ñaõ qua khoûi theá gian, Ñaùng nhaän ñôøi cuùng döôøng. Töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán ñeä Cöûu ñòa voâ ngaïi, vaøo Kim-cang tam muoäi, giöõa khoaûng trung gian ñoù goïi laø Boà-ñeà taùt-ñoâa. Boà-ñeà taùt-ñoâa aáy coù hai haïng: Thoaùi chuyeån vaø baát thoaùi chuyeån. Nhö hai haïng A-la-haùn thoái phaùp vaø baát thoái phaùp. Boà-taùt baát thoaùi chuyeån goïi laø thaät Boà-taùt, vì coù Boà-taùt thaät, cho neân caùc Boà-taùt thoaùi chuyeån ñeàu goïi laø Boà-taùt, ví nhö ngöôøi chöùng ñöôïc boán ñaïo quaû goïi laø thaät Taêng, vì coù Taêng thaät, cho neân caùc ngöôøi chöa ñaéc ñaïo ñeàu goïi laø Taêng. Hoûi: Sao bieát Boà-taùt aáy laø thoaùi chuyeån vaø baát thoaùi chuyeån?

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 311

Ñaùp: Phaåm A-beä-baït-trí trong Kinh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Phaät töï thuyeát töôùng baát thoaùi chuyeån. Töôùng nhö vaäy laø thoaùi chuyeån, töôùng nhö vaäy laø baát thoaùi chuyeån. Laïi nöõa, neáu Boà-taùt chæ vôùi moät phaùp maø kheùo tu kheùo nieäm, aáy goïi laø A-beä-baït-trí Boà-taùt. Moät phaùp gì? Ñoù laø thöôøng nhaát taâm, goàm caùc thieän phaùp. Nhö noùi caùc ñöùc Phaät do thöôøng nhaát taâm goàm caùc thieän phaùp maø chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Laïi nöõa, coù Boà-taùt chæ ñöôïc moät phaùp, laø töôùng baát thoaùi chuyeån. Moät phaùp gì? Ñoù laø chaùnh tröïc tinh tieán. Nhö Phaät hoûi A-nan: “A-nan! Thaày tinh tieán chaêng?” - “ Ñuùng vaäy, baïch Theá Toân!” - “ A-Nan! Thaày taùn thaùn tinh tieán chaêng?” - “ Ñuùng vaäy, baïch Thieän Tueä!” - “ A-Nan! Thöôøng haønh, thöôøng tu, thöôøng nieäm tinh tieán cho ñeán khieán cho ngöôøi ñaéc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Nhö trong ñoù noùi roäng vaäy”. Laïi nöõa, neáu ñöôïc hai phaùp, khi aáy laø töôùng baát thoaùi chuyeån. Hai phaùp gì? Thaät bieát heát thaûy phaùp laø khoâng vaø cuõng nieäm nghó khoâng boû taát caû chuùng sanh. Ngöôøi nhö vaäy goïi laø Boà-taùt baát thoaùi chuyeån. Laïi nöõa, ñöôïc ba phaùp: Moät laø nhaát taâm nguyeän muoán thaønh Phaät ñaïo, nhö Kim-cöông khoâng theå lay ñoäng, khoâng theå phaù hoaïi. Hai laø ñoái vôùi heát thaûy chuùng sanh, coù taâm töø bi, khaéc vaøo xöông tuûy. Ba laø ñöôïc Baùt-nhaõ tam muoäi thaáy ñöôïc chö Phaät hieän taïi. Luùc aáy goïi laø Boà-taùt baát thoaùi chuyeån. Laïi nöõa, trong A-tyø-ñaøm, chuùng ñeä töû cuûa Ca-chieân dieân-ni töû (Katya-niputra) noùi: “Sao goïi laø Boà-taùt? Töï giaùc laïi coù theå giaùc tha, aáy goïi laø Boà-taùt. Chaéc chaén seõ laøm Phaät, aáy goïi laø Boà-taùt. Boà-ñeà laø trí tueä cuûa ngöôøi laäu taän; ngöôøi aáy töø trí tueä maø sanh ra, ñöôïc ngöôøi trí tueä hoä nieäm, ñöôïc ngöôøi trí tueä cuùng döôøng, aáy goïi laø Boà-taùt. Laïi noùi: ”Phaùt taâm baát thoaùi chuyeån, töø ñoù veà sau goïi laø Boà-taùt”. Laïi noùi: ”Neáu xa lìa naêm phaùp, ñöôïc naêm phaùp, aáy goïi laø Boà-taùt”. Naêm phaùp laø gì? Lìa ba ñöôøng aùc, thöôøng sanh vaøo loaøi trôøi vaø loaøi ngöôøi. Lìa ngheøo cuøng haï tieän, thöôøng ñöôïc toân quyù. Lìa khoûi töôùng phi nam, thöôøng ñöôïc thaân nam töû. Lìa khoûi thaân hình

taøn khuyeát thoâ laäu, caùc caên ñaày ñuû. Lìa boû taùnh hay queân, thöôøng nhôù Tuùc maïng, ñöôïc trí tueä Tuùc maïng aáy, thöôøng lìa heát thaûy caùc phaùp aùc, xa boû ngöôøi aùc, thöôøng caàu ñaïo phaùp, nhieáp thuû ñeä töû, nhö vaäy goïi laø Boà-taùt. Laïi nöõa, töø khi gieo nghieäp cho ba möôi hai töôùng trôû ñi, aáy goïi laø

Boà-taùt. Hoûi: Luùc naøo gieo troàng nghieäp laøm nhaân duyeân cho ba möôi hai töôùng? Ñaùp: Qua khoûi ba A-taêng-kyø kieáp, vaäy sau môùi troàng nghieäp nhaân duyeân cho ba möôi hai töôùng. Hoûi: Thôøi gian bao laâu goïi laø A-taêng-kyø voâ soá kieáp? Ñaùp: Cöïc soá maø nhöõng keû bieát toaùn soá trong haøng nhaân Thieân khoâng theå bieát ñöôïc, aáy goïi laø moät A-taêng-kyø. Nhö moät vôùi moät goïi laø hai, hai vôùi hai laø boán, ba laàn ba laø chín, möôøi laàn möôøi laø traêm, möôøi laàn traêm laø nghìn, möôøi laàn nghìn laø vaïn, ngaøn laàn vaïn laø öùc, ngaøn vaïn öùc goïi laø Na-do-tha, ngaøn vaïn Na-do-tha laø Taàn-baø (Bimbara), ngaøn vaïn Taàn-baø goïi laø Ca-tha (Gata), quaù Ca-tha goïi laø A-taêng-kyø. Nhö vaäy, trong soá ba A-taêng-kyø, neáu tu haønh heát moät A-taêng-kyø, thì tu A-taêng-kyø thöù hai; tu heát A-taêng-kyø thöù hai, thì tu A-taêng-kyø thöù ba. Ví nhö pheùp toaùn soá, ñeám töø moät ñeán traêm, ñeám traêm xong trôû laïi töø moät. Nhö vaäy Boà-taùt qua moät A-taêng-kyø, roài trôû laïi keå töø moät khôûi ñi. Trong A-taêng- kyø ñaàu, taâm khoâng töï bieát laø seõ thaønh Phaät hay khoâng thaønh Phaät. Trong A-taêng-kyø hai, taâm tuy bieát ñöôïc laø chaéc chaén thaønh Phaät, nhöng mieäng khoâng noùi ta seõ thaønh Phaät. Trong A-taêng-kyø ba, taâm töï bieát roõ raøng seõ thaønh Phaät, mieäng töï phaùt ngoân khoâng chuùt sôï: “Ta trong ñôøi sau seõ thaønh Phaät”. Phaät Thích-ca Vaên, keå töø Phaät Thích-ca Vaên quaù khöù ñeán Phaät Laëc-na Thi-khí (Ratnasíkhin) laø A-taêng-kyø ñaàu. Trong khoaûng aáy Boà-taùt vónh vieãn xa lìa thaân nöõõ nhaân. Töø Phaät Laëc-na Thi-khí ñeán Phaät Nhieân- ñaêng (Dipsaïmkara) laø A-taêng-kyø thöù hai. Trong khoaûng aáy, Boà-taùt cuùng döôøng Phaät Nhieân-ñaêng baûy caønh hoa sen, traûi aùo da nai, traûi toùc leân ñoáng buøn ñeå loùt ñöôøng cho Phaät ñi qua; Phaät Nhieân-ñaêng lieàn thoï kyù cho Boà-taùt: “OÂng töông lai seõ thaønh Phaät hieäu Thích-ca Maâu-ni”. Töø Phaät Nhieân-ñaêng ñeán Phaät Tyø-baø-thi, laø A-taêng-kyø thöù ba. Neáu qua khoûi ba A-taêng-kyø kieáp, luùc aáy laø luùc Boà-taùt gieo troàng nghieäp laøm nhaân duyeân cho ba möôi hai töôùng. Hoûi: Nghieäp cho ba möôi hai töôùng coù theå gieo troàng ôû taïi ñaâu? Ñaùp: ÔÛ taïi coõi Duïc chöù khoâng phaûi taïi coõi Saéc, coõi Voâ saéc. Trong naêm ñaïo cuûa coõi Duïc, ôû taïi nhaân ñaïo gieo troàng. Trong boán chaâu thieân haï, taïi chaâu Dieâm-phuø-ñeà gieo troàng, chöù khoâng phaûi chaâu Caâu-gia-ni, Uaát-ñaùt-la-vieät, Phaát-baø-ñeà. ÔÛ taïi Dieâm-phuø-ñeà thì töø thaân nam töû gieo troàng chöù khoâng phaûi nöõ nhaân. Luùc coù Phaät xuaát theá gieo troàng. Phaät khoâng xuaát theá khoâng theå gieo ñöôïc. Vì duyeân thaân Phaät maø ñöôïc gieo,

duyeân thaân khaùc khoâng ñöôïc gieo. Hoûi: Nghieäp cuûa ba möôi hai töôùng, laø ôû nôi thaân nghieäp, khaåu nghieäp, yù nghieäp, nghieäp naøo ñöôïc gieo? Ñaùp: YÙ

nghieäp gieo, khoâng phaûi thaân nghieäp, khaåu nghieäp. Vì sao? Vì yù nghieäp lanh lôïi. Hoûi: YÙ nghieäp coù saùu thöùc, nghieäp cuûa ba möôi hai töôùng aáy, laø yù thöùc gieo hay laø naêm thöùc gieo? Ñaùp: Laø yù thöùc, khoâng phaûi naêm thöùc. Vì sao? Vì naêm thöùc khoâng theå phaân bieät, vì theá neân yù thöùc gieo. Hoûi: Töôùng naøo gieo tröôùc tieân? Ñaùp: Coù ngöôøi noùi: Töôùng baøn chaân baèng phaúng gieo tröôùc tieân. Vì sao? Vì tröôùc phaûi ñöùng vöõng roài sau môùi coù theå gieo caùc töôùng khaùc. Coù ngöôøi noùi: Gieo töôùng maét xanh bieác tröôùc. Ñöôïc töôùng maét naøy laø maét ñaïi töø xem chuùng sanh. Tuy coù lôøi aáy nhöng khoâng haún nhö vaäy. Neáu nhaân duyeân cuûa töôùng naøo hoøa hieäp laø baét ñaàu gieo. Hoûi: Moät yù töù gieo hay nhieàu yù töù gieo? Ñaùp: Ba möôi hai yù töù gieo ba möôi hai töôùng. Moãi moät yù töù gieo moãi moät töôùng. Moãi moät töôùng coù traêm phöôùc ñöùc trang nghieâm. Hoûi: Bao nhieâu goïi laø moät phöôùc ñöùc? Ñaùp: Coù ngöôøi noùi: Coù ñöôïc nghieäp baùo laøm Chuyeån luaân Thaùnh vöông, ôû trong boán chaâu thieân haï höôûng thoï phöôùc laïc ñöôïc töï taïi, aáy goïi laø moät phöôùc ñöùc. Ñuû moät traêm phöôùc nhö vaäy thaønh moät töôùng. Laïi coù ngöôøi noùi: Laøm Thích-ñeà-hoaøn-nhôn, ôû trong hai coõi trôøi, ñöôïc töï taïi, aáy goïi laø moät phöôùc. Laïi coù ngöôøi noùi: Laøm vò Thieân vöông Tha-hoùa-töï-taïi, ôû trong coõi Duïc ñöôïc töï taïi, aáy goïi laø moät phöôùc. Laïi coù ngöôøi noùi: Tröø Boà-taùt boå xöù, phöôùc baùo cuûa heát thaûy chuùng sanh coù ñöôïc, aáy goïi laø moät phöôùc. Laïi coù ngöôøi noùi: Sau khi kieáp cuûa trôøi ñaát chaám heát, do heát thaûy phöôùc ñöùc cuûa heát thaûy chuùng sanh coäng laïi, maø quaû baùo cuûa Tam thieân ñaïi thieân theá giôùi ñöôïc thaønh laäp, aáy goïi laø moät phöôùc. Laïi coù ngöôøi noùi: Phöôùc aáy khoâng theå löôøng, khoâng theå thí duï maø bieát ñöôïc. Nhö heát thaûy chuùng sanh trong Tam thieân ñaïi thieân theá giôùi ñeàu muø maét, coù moät ngöôøi chöõa khoûi, aáy goïi laø moät phöôùc. Taát caû ngöôøi ñeàu bò truùng ñoäc, moät ngöôøi trò khoûi; taát caû ngöôøi saép cheát, moät ngöôøi cöùu thoaùt khoûi; taát caû ngöôøi phaù giôùi, phaù chaùnh kieán, moät ngöôøi daïy cho ñöôïc tònh giôùi vaø chaùnh kieán. Moãi vieäc nhö vaäy ñeàu laø moät phöôùc.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 314

Laïi coù ngöôøi noùi: Phöôùc aáy khoâng theå löôøng, khoâng theå thí duï. Boà- taùt aáy ôû vaøo A-taêng-kyø thöù ba thì taâm tö duy veà haïnh lôùn, gieo troàng nhaân duyeân veà ba möôi hai töôùng, vì vaäy phöôùc aáy khoâng theå löôøng, chæ coù Phaät môùi bieát ñöôïc. Hoûi: Boà-taùt trong bao laâu thì gieo troàng ñöôïc moät phöôùc? Ñaùp: Chaäm laém laø moät traêm kieáp, nhanh laém laø chín möôi moát kieáp. Boà-taùt Thích-ca Maâu-ni trong chín möôi moát ñaïi kieáp tu haønh xong ba möôi hai töôùng. Nhö vaäy trong kinh noùi: “Kieáp quaù khöù laâu xa, coù ñöùc Phaät hieäu Phaát-sa (Rusya). Baáy giôø coù hai Boà-taùt, moät laø Thích- ca Maâu-ni vaø moät laø Di-laëc. Phaät Phaát-sa muoán quaùn xem taâm Boà-taùt Thích-ca Maâu-ni ñaõ thuaàn thuïc chöa, lieàn quaùn thaáy bieát taâm Ngaøi chöa thuaàn thuïc maø taâm caùc ñeä töû Ngaøi ñeàu ñaõ thuaàn thuïc. Coøn taâm Boà-taùt Di-laëc thì ñaõ thuaàn thuïc maø ñeä töû Ngaøi thì chöa thuaàn thuïc. Baáy giôø Phaät Phaát-sa nghó nhö vaày: “Taâm cuûa moät ngöôøi deã giaùo hoaù ñöôïc mau, taâm cuûa nhieàu

ngöôøi khoù theå ñoái trò mau". Suy nghó nhö vaäy roài, Phaät Phaát- sa muoán khieán Boà-taùt Thích-ca Maâu-ni ñöôïc mau thaønh Phaät, neân leân treân nuùi Tuyeát, nhaäp Hoûa ñònh ôû trong hang baùu. Luùc aáy Boà-taùt Thích-ca Maâu-ni ñang laø ngoaïi ñaïo tieân nhaân leân nuùi haùi thuoác, troâng thaáy Phaät Phaát-sa ñang ngoài trong hang baùu, nhaäp Hoûa ñònh, phoùng haøo quang. Thaáy vaäy roài, taâm hoan hyû tín kính, ñöùng co moät chaân, chaép tay höôùng Phaät, moät loøng chieâm ngöôõng, qua baûy ngaøy ñeâm khoâng thaáy chôùp maét, lieàn noùi moät baøi keä taùn Phaät: Thieän thöôïng thieân haï, khoâng ai baèng Phaät, Möôøi phöông theá giôùi, cuõng khoâng theå saùnh, Nhöõng gì ôû theá gian toâi ñaõ thaáy, Taát caû khoâng coù ai saùnh ngang Phaät. Qua baûy ngaøy ñeâm nhìn kyõ Theá Toân, maét chöa töøng chôùp, maø vöôït qua ñöôïc chín kieáp, chæ coøn ôû trong chín möôi moát kieáp ñöôïc thaønh Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Hoûi: Neáu Boà-taùt Thích-ca Maâu-ni thoâng minh bieát nhieàu, coù theå laøm nhieàu baøi keä hay; côù sao qua baûy ngaøy ñeâm maø chæ coù moät baøi keä taùn Phaät? Ñaùp: Boà-taùt Thích-ca Maâu-ni quí ôû taâm tö mình chöù khoâng quí ôû nhieàu lôøi. Neáu coøn laáy caùc keä khaùc taùn Phaät, thì taâm bò naùo loaïn, theá neân qua baûy ngaøy ñeâm chæ laáy moät baøi keä taùn Phaät. Hoûi: Boà-taùt Thích-ca Maâu-ni vì sao taâm chöa thuaàn thuïc maø taâm ñeä töû laïi thuaàn thuïc? Coøn taâm Boà-taùt Di-laëc thuaàn thuïc maø taâm ñeä töû laïi chöa thuaàn thuïc.?

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 315

Ñaùp: Boà-taùt Thích-ca Maâu-ni, taâm vì lôïi ích chuùng sanh nhieàu maø töï vì mình ít; coøn Boà-taùt Di-laëc taâm vì thaân mình nhieàu maø vì chuùng sanh ít. Töø Phaät Tyø-baø-thi ñeán Phaät Ca-dieáp, trong khoaûng chín möôi moát kieáp aáy, gieo troàng nghieäp nhaân duyeân cho ba möôi hai töôùng xong, thì ñaày ñuû saùu Ba-la-maät. Nhöõng gì laø saùu? Ñaøn Ba-la-maät, Thi-la Ba- la-maät, Saèn-ñeà Ba-la-maät, Tyø-leâ-da Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt- nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Ñaøn Ba-la-maät ñöôïc ñaày ñuû nhö theá naøo? Ñaùp: Coù theå boá thí taát caû, khoâng ngaên ngaïi gì, cho ñeán khi ñem thaân maïng maø cho, taâm vaãn khoâng tieác. Thí nhö vua Thi-tyø (Sibi) ñem thaân maø thí cho chim Boà caâu. Baûn thaân cuûa Boà-taùt Thích-ca Maâu-ni baáy giôø laø vua Thi-tyø. Vua ñaõ ñöôïc "Quy maïng cöùu hoä Ñaø-la-ni", raát tinh taán, coù taâm töø bi, thöông taát caû chuùng sanh nhö meï thöông con. Gaëp luùc aáy khoâng coù Phaät, Thích-ñeà-hoaøn-nhôn thoï maïng gaàn döùt, töï nghó: "Nôi naøo coù Phaät, baäc Nhaát thieát trí?", roài ñi hoûi khaép nôi maø khoâng ai ñoaïn nghi ñöôïc neân bieát heát thaûy ñeàu khoâng phaûi laø Phaät, lieàn trôû laïi treân trôøi, ngoài maø öu saàu. Baáy giôø coù vò trôøi teân laø Tyø-thuû-kieát-ma gioûi bieán hoùa, hoûi: "Thieân chuû vì sao maø öu saàu?" Ñaùp: "Ta tìm baäc Nhaát thieát trí maø khoâng gaëp ñöôïc neân öu saàu". Tyø-thuû-kieát-ma noùi: "Coù vò ñaïi Boà-taùt, boá thí, trì giôùi, thieàn ñònh, trí tueä ñaày ñuû, khoâng laâu seõ thaønh Phaät". Ñeá-thích duøng keä ñaùp: Boà-taùt phaùt ñaïi taâm, Nhö tröùng caù, boâng xoaøi, Ba vieäc luùc nhaân nhieàu, Luùc thaønh quaû raát ít. Tyø-thuû-yeát-ma ñaùp: "Vua Thi-tyø gioøng Öu-thi-na aáy, ñaày ñuû trì giôùi, tinh taán, ñaïi töø, ñaïi bi, thieàn ñònh, trí tueä, khoâng laâu seõ thaønh Phaät". Thích-ñeà-hoaøn-nhôn noùi vôùi

Tyø-thuû-kieát-ma: “Haõy ñeán thöû xem roài bieát coù töôùng Boà-taùt hay khoâng. Ngöôi laøm chim Boà caâu, ta laøm chim OÙ. Ngöôi giaû laøm boä sôï haõi chui vaøo naùch vua, ta ñuoåi theo ngöôi”. Tyø- thuû-kieát-ma noùi: “Sao laïi laáy vieäc gaây phieàn xuùc naõo vò ñaïi Boà-taùt aáy”. Thích-ñeà-hoaøn-nhôn noùi keä: Ta chaúng phaûi aùc taâm, Nhö vaøng thaät, neân thöû, Thöû Boà-taùt nhö vaäy, Ñeå bieát taâm ñònh chaêng? Nghe keä xong, Tyø-thuû-yeát-ma lieàn töï bieán thaân thaønh chim Boà caâu, maét ñoû, chaân ñoû. Thích-ñeà-hoaøn-nhôn töï bieán thaân thaønh chim OÙ, bay

theo ñuoåi gaáp. Boà caâu bay thaúng vaøo naùch vua, thaân run sôï, maét nhaùo nhaùc, tieáng keâu khaån thieát. Luùc aáy coù nhieàu ngöôøi, Cuøng noùi vôùi nhau raèng, Vua aáy ñaïi nhaân töø, Neân baûo hoä taát caû. Chim Boà caâu nhoû aáy, Bay ñeán nhö veà nhaø. Nhö vaäy töôùng Boà-taùt, Thaønh Phaät chaéc khoâng xa. Luùc aáy chim OÙ ñaäu treân caây gaàn ñoù, noùi vôùi vua Thi-tyø: “Traû Boà- caâu laïi cho toâi, vì cuûa toâi baét ñöôïc”. Vua noùi vôùi chim OÙ: “Ta baét ñöôïc noù chöù khoâng phaûi ngöôi. Khi ta vöøa phaùt yù Boà-taùt thì baét ñöôïc noù. Taát caû chuùng sanh ta ñeàu muoán ñoä thoaùt”. Chim OÙ noùi: ”Vua muoán ñoä heát thaûy chuùng sanh, toâi khoâng phaûi ôû trong soá heát thaûy ñoù ö? Côù sao rieâng toâi khoâng ñöôïc vua thöông maø nay laïi cöôùp maát böõa aên cuûa toâi?” Vua noùi: “Ngöôi caàn aên thöù gì? Ta coù theä nguyeän heã coù chuùng sanh naøo ñi ñeán vôùi ta, ta taát cöùu hoä. Ngöôi caàn aên thöù gì, ta seõ caáp cho”. Chim OÙ noùi: “Toâi caàn thöù thòt noùng vöøa môùi gieát”. Vua nghó: “Vieäc naøy thaät khoù, khoâng töï saùt sanh, laøm sao coù ñöôïc” Sao ta laïi gieát moät con maø ñem cho moät con?” Tö duy taâm ñònh, roài töï thuyeát keä: Xaùc thòt cuûa ta ñaây, Haèng thuoäc giaø, beänh, cheát, Khoâng laâu seõ thoái raõ, Kia caàn, ta seõ cho. Suy nghó nhö theá roài, vua goïi ngöôøi caàm dao ñeán, töï xeûo thòt baép veá cho chim OÙ. OÙ noùi vôùi vua: “Vua tuy laáy thòt noùng maø cho toâi, nhöng phaûi laøm theo ñaïo lyù, ñeå cho thòt naëng baèng vôùi Boà caâu môùi ñöôïc, chôù doái!”. Vua sai mang caân ñeán, laáy thòt vua caân vôùi Boà caâu. Boà caâu cöù naëng maõi, thòt vua cöù nheï daàn. Vua sai ngöôøi loùc thòt caû hai veá cuûa mình, vaãn nheï, khoâng ñuû, Thöù ñeán hai baép chaân, hai vai, hai vuù, coå, löng v.v... cho ñeán heát caû thòt ôû thaân mình maø Boà caâu vaãn coøn naëng, thòt vua vaãn coøn nheï. Luùc aáy caän thaàn, noäi thích, giaêng che maøn saùo, khoâng cho moïi ngöôøi xem: “Vua ñaõ nhö vaäy, khoâng theå xem ñöôïc nöõa”. Vua Thi-tyø noùi: “Chôù ngaên caûn moïi ngöôøi, cöù ñeå hoï vaøo xem”, roài thuyeát keä raèng: Trôøi, Ngöôøi, A-tu-la, Taát caû ñeán xem ta,

Ñaïi taâm, voâ thöôïng chí, Vì caàu thaønh Phaät ñaïo. Neáu coù caàu Phaät ñaïo, Haõy nhaãn ñaïi khoå naøy, Taâm khoâng theå kieân coá, Thì haõy döøng yù laïi. Baáy giôø Boà-taùt, hai tay vaáy maùu, vòn vaøo caân, muoán leo leân, ñònh taâm ñem caû thaân mình ñeå caân cho baèng Boà caâu. OÙ noùi: “Ñaïi vöông. Vieäc aáy khoù thaønh, ñaâu caàn nhö theá, traû Boà caâu laïi toâi!”. Vua noùi: “Boà caâu ñeán vôùi

ta, ta nhaát ñònh khoâng giao laïi ngöôi. Nay ta muoán ñem thaân naøy ñeå caàu ñoåi laáy Phaät ñaïo". Vua laáy tay vòn caân, baáy giôø Boà-taùt thòt ñaõ heát, gaân ñaõ ñöùt, khoâng töï cheá ñöôïc, muoán leo leân maø cöù ngaõ xuoáng, töï traùch taâm raèng: "Ngöôi haõy töï kieân cöôøng leân, khoâng ñöôïc meâ muoäi!. Taát caû chuùng sanh bò ñoïa vaøo bieån lôùn öu khoå, moät mình ngöôi laäp theä nguyeän muoán cöùu ñoä taát caû, sao laïi giaûi ñaõi meâ muoäi? Khoå naøy raát ít, khoå ôû ñòa nguïc raát nhieàu, ñem hai vieäc aáy so saùnh, vaãn khoâng baèng moät phaàn möôøi saùu. Ta nay coù trí tueä, tinh taán, trì giôùi, thieàn ñònh, coøn lo sôï khoå naøy, huoáng nhöõng ngöôøi trong ñòa nguïc, khoâng coù trí tueä, thì laøm sao?" Luùc aáy Boà-taùt quyeát taâm muoán leo leân caân, baûo ngöôøi ñôõ leân. Taâm Boà-taùt luùc aáy tuyeät khoâng coù chuùt hoái haän. Chö Thieân, Long vöông, A-tu-la, Quyû, Thaàn, nhaân daân ñeàu taùn thaùn raèng: "Vì chim nhoû maø theá, vieäc aáy thaät hy höõu". Ngay khi aáy, ñaïi ñòa chaán ñoäng saùu saùch, bieån lôùn noåi soùng, caây khoâ sanh hoa, trôøi möa höông thôm vaø raûi hoa quyù, Thieân nöõ ca ngôïi chaéc chaén ñöôïc thaønh Phaät. Cuøng khi aáy thaàn tieân khaép boán phöông ñeàu ñeán ca ngôïi: "AÁy laø Boà-taùt chôn thaät, aét sôùm thaønh Phaät!". OÙ noùi vôùi Boà caâu: "Caùc thöû thaùch nhö theá, khoâng tieác thaân maïng, aáy chôn thaät laø Boà-taùt", lieàn noùi keä raèng: Trong ñaát töø bi sanh Maàm caây Nhaát thieát trí, Boïn ta neân cuùng döôøng, Khoâng neân laøm öu naõo. Tyø-thuû-yeát-ma noùi vôùi Thích-ñeà-hoaøn-nhôn: "Thieân chuû coù thaàn löïc, neân laøm cho thaân cuûa vua aáy bình phuïc". Thích-ñeà-hoaøn-nhôn noùi: "Khoâng caàn ñeán ta. Vò vua aáy töï laäp theä nguyeän, ñaïi taâm hoan hyû, khoâng tieác thaân maïng, caûm ñeán taát caû ñeå khieán phaùt taâm caàu Phaät ñaïo". Ñeá thích lieàn noùi vôùi vua: "OÂng caét thòt ñau ñôùn, maø taâm coù buoàn haän khoâng?" Vua noùi: "Taâm ta hoan hyû, khoâng coù saàu

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 318

muoän thoái thaát". Ñeá thích noùi: "Ai tin ñöôïc taâm oâng khoâng thoái thaát?" Baáy giôø Boà-taùt phaùt lôøi theä nguyeän chaéc thaät raèng: "Toâi loùc thòt, maùu chaûy maø khoâng haän khoâng buoàn, nhaát taâm khoâng hoái tieác ñeå caàu Phaät ñaïo. Neáu ñuùng nhö vaäy, thaân toâi seõ töùc khaéc bình phuïc nhö cuõ". Ngay khi noùi ra lôøi nguyeän aáy, thaân lieàn bình phuïc nhö cuõ. Trôøi, ngöôøi troâng thaáy ñeàu raát hoan hyû, taùn thaùn vieäc chöa töøng coù: "Ñaïi Boà- taùt aáy chaéc seõ thaønh Phaät, boïn ta haõy neân taän taâm cuùng döôøng, caàu mong Ngaøi sôùm thaønh Phaät ñaïo, haõy nhôù ñeán chuùng ta!". Baáy giôø, Thích-ñeà- hoaøn-nhôn, Tyø-thuû-yeát-ma ñeàu trôû veà Trôøi. Ñuû caùc töôùng nhö theá, aáy laø Ñaøn Ba-la-maät ñöôïc ñaày ñuû. Hoûi: Thi-la Ba-la-maät ñöôïc ñaày ñuû nhö theá naøo? Ñaùp: Khoâng tieác thaân maïng, hoä trì tònh giôùi. Nhö vua Tu-ñaø-tu-ma (Sutasoma) töø kieáp laøm ñaïi vöông Ma-sa-ba-ñaø (Kalmaøsapaøda), chí ñeán boû thaân maïng cuõng khoâng phaïm caám giôùi. Xöa coù vua Tu-ñaø-tu-ma tinh taán trì giôùi, thöôøng giöõ lôøi chaân thaät. Moät saùng sôùm cöôõi xe, cuøng caùc theå nöõ ñi vaøo vöôøn daïo chôi. Khi ra ñeán cöûa thaønh, coù moät Baø-la-moân ñeán xin, noùi vôùi vua: "Vua laø ngöôøi ñaïi phuùc ñöùc, thaân toâi baàn cuøng, xin ruõ loøng thöông cho

toâi ít nhieàu". Vua noùi: "Ñöôïc! Kính lôøi daïy Nhö Lai, ta seõ boá thí, nhöng haõy ñôïi ta trôû veà". Noùi xong, vua ñi vaøo vöôøn, taém röûa, vui chôi. Luùc aáy, coù con chim chuùa coù hai caùnh raát lôùn teân laø Chaân-nai (Kal- maïsa-paøda), töø treân khoâng bay ñeán giöõa ñaùm theå nöõ, caép vua bay ñi, gioáng nhö chim Kim-sí vaøo giöõa bieån baét Roàng. Caùc theå nöõ keâu gaøo khoùc la kinh haõi caû khu vöôøn, cho ñeán trong ngoaøi thaønh ñeàu lo sôï hoaûng hoát. Chaân-nai mang vua bay giöõa hö khoâng, ñeán choã nuùi noù ôû, ñeå vua vaøo giöõa chín möôi chín vò vua bò baét. Vua Tu-ñaø-tu-ma khoùc roøng nhö möa. Chaân-nai noùi: "Naøy vua Ñaïi-saùt-lôïi, taïi sao oâng khoùc nhö treû con vaäy? Ngöôøi coù sanh thì coù cheát, coù hoäi hoïp thì coù chia lìa!". Vua Tu-ñaø-tu-ma ñaùp: "Ta khoâng phaûi sôï cheát, chæ töï haän laø thaát tín. Ta töø khi sanh ñeán nay, khoâng heà noùi doái. Saùng nay khi ra cöûa thaønh, coù moät Baø-la-moân ñeán theo ta xin, ta höùa khi trôû veà seõ cho. Khoâng ngôø bò voâ thöôøng phaûi coâ phuï loøng ngöôøi aáy, töï chuoác laáy toäi doái traù, chæ vì theá maø ta khoùc thoâi". Chaân- nai noùi vôùi vua: "YÙ oâng muoán vaäy, sôï noùi lôøi aáy laø doái, tin lôøi oâng, toâi cho oâng trôû veà trong baûy ngaøy ñeå boá thí cho Baø-la-moân xong thì trôû laïi ngay. Neáu quaù baûy ngaøy maø oâng khoâng trôû laïi, toâi coù ñoâi caùnh to maïnh, baét oâng trôû laïi cuõng khoâng khoù". Vua Tu-ñaø-tu-ma ñöôïc trôû laïi baûn quoác, maëc yù maø boá thí. Chæ ñònh thaùi töû leân ngoâi keá vò vaø hoäi caû nhaân daân laïi maø saùm hoái töø taï raèng: "Trí

cuûa ta khoâng khaép ñeán caùc loaøi vaät, söûa trò phaàn nhieàu khoâng ñuùng phaùp, xin haõy thaønh thaät tha thöù cho. Nhö thaân ta ngaøy nay khoâng coøn laø cuûa mình, neân phaûi ra ñi khoâng trôû laïi". Nhaân daân caû nöôùc vaø caùc thaân thích, daäp ñaàu xin vua ôû laïi: "Nguyeän vua haõy ôû laïi, thöông xoùt nöôùc naøy; chôù vì chuyeän vua Chaân-nai maø lo sôï, neân thieát laäp nhaø saét, tinh binh, Chaân-nai tuy laø thaàn cuõng khoâng sôï noù". Vua noùi: "Khoâng theå ñöôïc", roài thuyeát keä: Thaät ngöõ, giôùi ñeä nhaát, Thaät ngöõ, thang leân trôøi Thaät ngöõ, baäc ñaïi nhaân, Voïng ngöõ vaøo ñòa nguïc, Ta nay giöõ thaät ngöõ, Duø vöùt boû thaân maïng, Taâm khoâng chuùt hoái haän. Thuyeát keä xong, vua lieàn khôûi haønh, ñi ñeán choã Chaân-nai. Chaân-nai töø xa troâng thaáy, hoan hyû noùi raèng: "OÂng laø ngöôøi noùi thaät, khoâng maát lôøi höùa. Moïi ngöôøi ñeàu tieác nhaân maïng, coøn oâng töø choã cheát ñöôïc thoaùt ra, roài trôû laïi vôùi lôøi höùa. OÂng thaät laø baäc ñaïi nhaân". Baáy giôø vua Tu-ñaø-tu- ma taùn thaùn thaät ngöõ raèng: "Thaät ngöõ aáy laø ngöôøi, phi thaät ngöõ aáy chaúng phaûi laø ngöôøi". Ñuû caùc lôøi nhö vaäy, taùn thaùn thaät ngöõ, cheâ traùch voïng ngöõ. Chaân-nai nghe vaäy, tín taâm thanh tònh, noùi vôùi vua Tu-ñaø-tu-ma raèng: "OÂng kheùo noùi nhöõng lôøi nhö vaäy, nay toâi thaû oâng veà. OÂng ñöôïc giaûi thoaùt, chín möôi chín vua kia cuõng ñöôïc tha theo oâng luoân, tuøy yù vua naøo trôû veà nöôùc ñoù". Noùi nhö vaäy roài, traêm vua ñeàu ñöôïc tha trôû veà. Ñuû caùc töôùng nhö vaäy, aáy laø Thi-la Ba-la-maät ñaày ñuû. Hoûi: Saèn-ñeà Ba-la-maät ñöôïc ñaày ñuû nhö theá naøo? Ñaùp: Hoaëc coù ngöôøi ñeán maéng, ñaùnh ñaäp, caét xeûo töøng maûnh, cöôùp maát maïng, maø taâm khoâng khôûi saân haän. Nhö Tyø-kheo Saèn-ñeà bò vua Ca- leâ caét

tay, chaân, tai, muõi maø taâm vaãn kieân coá baát ñoäng. Hoûi: Tì-leâ-da Ba-la-maät ñaày ñuû nhö theá naøo? Ñaùp: Neáu coù ngöôøi ñaïi taâm sieâng naêng, nhö Boà-taùt Ñaïi-thi (Ma- hatyaøgavat) vì taát caû maø ñem thaân naøy theà taùt bieån caû, khieán khoâ caïn, nhaát ñònh taâm khoâng giaûi ñaõi, cuõng nhö taùn thaùn Phaät Ñeà-sa maø suoát baûy ngaøy ñeâm ñöùng co moät chaân, maét khoâng chôùp. Hoûi: Thieàn Ba-la-maät ñaày ñuû nhö theá naøo? Ñaùp: Nhö ñöôïc töï taïi giöõa taát caû thieàn ñònh ngoaïi ñaïo. Laïi nhö tieân nhaân Thöôïng-xaø-leâ, luùc toïa thieàn khoâng hôi thôû ra vaøo, chim laøm toå sanh con treân buùi toùc maø khoâng lay khoâng ñoäng, cho ñeán khi chim con bay

ñi. Hoûi: Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñaày ñuû nhö theá naøo? Ñaùp: Boà-taùt ñaïi taâm suy nghó phaân bieät, nhö ñaïi thaàn Cuø-taân-ñaø Baø-la-moân, chia ñaïi ñòa Dieâm-phuø-ñeà laøm baûy phaàn. Bao nhieâu thaønh lôùn, bao nhieâu thaønh nhoû, xoùm laøng, thoân daân ñeàu chia laøm baûy phaàn. Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø nhö theá. AÁy goïi laø saùu phaùp Ba-la-maät cuûa Boà-taùt ñöôïc ñaày ñuû. Khi ôû nôi Phaät Ca-dieáp, Boà-taùt laøm ñeä töû, trì tònh giôùi, haønh coâng ñöùc, sanh leân trôøi Ñaâu-suaát. Hoûi: Boà-taùt sao chæ sanh ôû trôøi Ñaâu-suaát maø khoâng sanh ôû caùc coõi cao hôn hay coõi thaáp hôn? Ñaõ laø vò coù phuùc ñöùc lôùn, thì coù theå töï taïi sanh? Ñaùp: Coù ngöôøi noùi: Vì nghieäp nhaân duyeân thaønh thuïc neân sanh ôû ñoù. Laïi nöõa, sanh ôû thaáp hôn thì kieát söû naëng neà oâ tröôïc. Sanh ôû cao hôn thì kieát söû lanh lôïi. Sanh ôû Ñaâu-suaát thì kieát söû khoâng naëng neà, khoâng lanh lôïi, trí tueä an oån. Laïi nöõa, vì khoâng muoán quaù thôøi kyø Phaät xuaát theá vaäy. Neáu sanh ôû coõi thaáp hôn thì maïng soáng ngaén, khi meänh chung thì Phaät chöa xuaát theá. Neáu sanh ôû coõi cao hôn thì maïng soáng daøi, tuoåi thoï chöa heát laïi quaù thôøi kyø Phaät xuaát theá. ÔÛ coõi trôøi Ñaâu-suaát, tuoåi thoï cuøng vôùi luùc Phaät xuaát theá truøng nhau. Laïi nöõa, Phaät thöôøng ôû Trung ñaïo. Trôøi Ñaâu-suaát ôû giöõa Luïc-duïc thieân vaø Phaïm thieân, treân ba döôùi ba. Sanh ôû nöôùc chính giöõa thieân haï naøy, nöûa ñeâm giaùng traàn, nöûa ñeâm ra khoûi thaønh Ca-tyø-la maø thöøa haønh Trung ñaïo, chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, duøng trung ñaïo maø thuyeát phaùp cho ngöôøi. Nöûa ñeâm Ngaøi vaøo Voâ dö Nieát-baøn, vì thích ôû trung phaùp neân sanh ôû trung Thieân truùc. Nhö vaäy, Boà-taùt sau khi sanh coõi trôøi Ñaâu-suaát, duøng boán caùch quaùn nhaân gian: Moät laø quaùn thôøi, hai laø quaùn quoác ñoä, ba laø quaùn doøng hoï vaø boán laø quaùn nôi sanh ra. - Theá naøo laø quaùn Thôøi? Thôøi coù taùm kyø, Phaät xuaát theá nhaèm trong ñoù: 1. Luùc loaøi ngöôøi thoï taùm vaïn boán ngaøn tuoåi. 2. Luùc loaøi ngöôøi thoï baûy vaïn tuoåi. 3. Luùc loaøi ngöôøi thoï saùu vaïn tuoåi. 4. Luùc loaøi ngöôøi thoï naêm vaïn tuoåi. 5. Luùc loaøi ngöôøi thoï boán vaïn tuoåi. 6. Luùc loaøi ngöôøi thoï ba vaïn tuoåi. 7. Luùc loaøi ngöôøi thoï hai vaïn tuoåi.

8. Luùc loaøi ngöôøi thoï moät traêm tuoåi. Boà-taùt nghó nhö vaày: “Loaøi ngöôøi thoï moät traêm tuoåi laø thôøi Phaät xuaát theá ñaõ ñeán”, aáy laø quaùn Thôøi. - Theá naøo laø quaùn quoác ñoä? Caùc ñöùc Phaät thöôøng sanh ôû trung quoác, nôi coù nhieàu vaøng baïc vaät baùu, uoáng aên ñaày ñuû, coõi ñaát thanh tònh. - Theá naøo laø quaùn doøng hoï? Phaät sanh trong hai doøng hoaëc Saùt-lôïi hoaëc Baø-la-moân. Doøng Saùt-lôïi thì theá löïc lôùn, doøng Baø-la-moân thì trí tueä lôùn lao. Tuøy luùc ñöôïc quyù troïng maø Phaät sanh ra trong doøng ñoù. - Theá naøo laø quaùn choã sanh ra? Nhöõng ngöôøi meï naøo coù theå mang thai vò Boà-taùt coù söùc maïnh Na-la-dieân vaø cuõng hay giöõ gìn tònh giôùi. Quaùn nhö vaäy xong, chæ coù hoaøng haäu cuûa vua Tònh-phaïn nöôùc Ca- tyø-la, laø ôû choã trung quoác, laø coù theå mang thai Boà-taùt. Suy nghó nhö vaäy, roài töø treân trôøi Ñaâu-suaát xuoáng, khoâng maát chaùnh tueä maø nhaäp vaøo thai meï. Hoûi: Taïi sao thaân cuoái cuøng cuûa heát thaûy Boà-taùt, ñeàu töø treân trôøi xuoáng, khoâng töø trong loaøi ngöôøi maø ñeán? Ñaùp: Vì laø ñi con ñöôøng thöôïng ñaïo. Trong luïc ñaïo, Thieân ñaïo treân heát. Laïi nöõa, luùc töø treân Trôøi xuoáng, thì hieän ñuû caùc ñieàm laønh chöa töøng coù. Neáu töø Nhaân ñaïo maø ñeán, thì Nhaân ñaïo khoâng coù caùc ñieàm laønh aáy. Laïi nöõa, vì ngöôøi kính troïng Trôøi. Hoûi: Moïi ngöôøi ñeàu do caáu taâm töông tuïc maø nhaäp vaøo thai meï, töông öng vôùi heát thaûy taø tueä; vì sao Boà-taùt laïi duøng chaùnh tueä maø nhaäp vaøo thai meï? Ñaùp: Coù ngöôøi noùi: Luùc coù töông tuïc, heát thaûy chuùng sanh cuøng vôùi taâm taø tueä maø vaøo thai meï. Boà-taùt öùc nieäm khoâng queân, goïi laø chaùnh tueä vaøo thai meï. ÔÛ trung aám thì bieát laø ôû trung aám, luùc vaøo thai meï thì bieát laø vaøo thai meï, luùc Ca-la-la (Kalala) thì bieát ñang truù ôû Ca-la-la (laø luùc tinh traéng vaø tinh ñoû hoãn hôïp trong baûy ngaøy ñaàu thoï thai), luùc AÙt-phuø- ñaø (Arbuda) thì bieát ñang truù ôû AÙt-phuø-ñaø (hai tuaàn leã sau, hình nhö voû keùn), luùc Giaø-na (Ghana) thì bieát ñang truù ôû Giaø-na (laø tuaàn leã sau, hình nhö söõa ñaëc), luùc Nguõ-phaùo thì bieát ñang truù ôû Nguõ-phaùo, luùc sanh ra bieát laø sanh ra. Trong nhöõng luùc ñoù öùc nieäm khoâng queân, aáy goïi laø chaùnh tueä vaøo thai meï. Laïi nöõa, ngöôì khaùc khi truù ôû trung aám, neáu laø nam thì ñoái vôùi ngöôøi meï sanh taâm duïc nhieãm cho raèng ngöôøi nöõ aáy tuøng söï cuøng vôùi mình, coøn ñoái vôùi ngöôøi cha thì sanh taâm saân haän. Neáu laø nöõ thì ñoái vôùi cha sanh taâm duïc nhieãm cho raèng nam töû aáy tuøng söï cuøng vôùi mình, coøn ñoái vôùi

ngöôøi meï thì sanh taâm saân haän. Boà-taùt khoâng coù taâm saân haän, taâm duïc nhieãm nhö theá. Boà-taùt tröôùc ñaõ bieát roõ raøng ñoù laø cha laø meï, laø cha meï hay nuoâi lôùn thaân ta. Ta nöông nhôø nôi thaân do cha meï sanh, maø ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Tònh taâm nghó ñeán cha meï nhö vaäy, töông tuïc maø nhaäp thai, aáy goïi laø chaùnh tueä maø vaøo thai meï. Boà-taùt khi ñaõ ñuû möôøi thaùng, chaùnh tueä öùc nieäm khoâng queân. Khi ra khoûi thai, ñi baûy böôùc, mieäng phaùt ra lôøi raèng: “Ñaây laø thaân sau cuøng cuûa Ta”. Cho ñeán khi vua Tònh-phaïn ñöa ñeán Töôùng sö coi: “OÂng haõy xem con ta thaät coù ñuû ba möôi hai töôùng chaêng? Neáu coù ñuû ba möôi hai töôùng thì coù theå coù hai ñieàu: Neáu taïi

gia thì seõ laøm Chuyeån luaân Thaùnh vöông, neáu xuaát gia thì seõ thaønh Phaät". Caùc Töôùng sö noùi: "Ñòa thieân Thaùi töû thaät coù ñuû ba möôi hai töôùng ñaïi nhaân. Neáu taïi gia thì seõ laøm Chuyeån luaân Thaùnh vöông, neáu xuaát gia thì seõ thaønh Phaät". Vua noùi: "Nhöõng gì laø ba möôi hai töôùng?". Töôùng sö ñaùp: 1- Töôùng döôùi baøn chaân baèng phaúng: Döôùi baøn chaân heát thaûy ñeàu saùt ñaát, duø moät caây kim cuõng khoâng theå loït qua. 2- Töôùng hai baùnh xe döôùi baøn chaân: Ñuû moät ngaøn caêm xe, voøng ñai baùnh xe vaø truïc baùnh xe, ba ñieàu aáy ñaày ñuû, töï nhieân thaønh töïu, khoâng caàn thôï ngöôøi laøm. Caùc thôï Trôøi nhö Tyø-thuû-yeát-ma khoâng theå hoùa laøm ñöôïc dieäu töôùng nhö theá. Hoûi: Vì sao maø khoâng theå? Ñaùp: Tyø-thuû-yeát-ma aáy laø thôï gioûi cuûa Trôøi maø trí tueä khoâng aån maät, luaân töôùng aáy laø nghieäp baùo thieän. Thôï Trôøi ñöôïc trí tueä ôû sanh baùo, luaân töôùng aáy do thöïc haønh thieän caên trí tueä maø ñöôïc. Tyø-thuû-yeát- ma aáy trong moät ñôøi maø ñöôïc trí tueä aáy, luaân töôùng aáy töø trí tueä voâ löôïng kieáp maø sanh. Do ñoù, Tyø-thuû-yeát-ma khoâng theå hoùa laøm, huoáng gì caùc thôï khaùc. 3- Töôùng ngoùn tay daøi: Ngoùn tay thon, daøi vaø thaúng, cao thaáp ñeàu ñaën, ñoát loùng ñeàu nhau. 4- Töôùng goùt chaân roäng vaø baèng. 5- Töôùng ngoùn tay, ngoùn chaân coù löôùi luïa xoøe nhö cuûa chim nhaïn: Tröông ngoùn ra thì hieän, khoâng tröông ra thì khoâng hieän. 6- Töôùng tay chaân meàm maïi: Nhö loâng Teá-kieáp-ba (Karpaøsakam- balam) hôn caùc phaàn khaùc trong thaân. 7- Töôùng mu baøn chaân cao vaø daày: Laáy chaân ñaïp ñaát, khoâng roäng khoâng heïp, saéc döôùi chaân nhö Hoa sen ñoû, döôùi giöõa caùc ngoùn chaân vaø saéc hai beân baøn chaân nhö san hoâ thaät; moùng tay nhö ñoàng ñoû trong saïch.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 323

Treân mu baøn chaân maøu nhö vaøng roøng, loâng treân mu baøn chaân nhö maøu Tyø-löu-ly xanh; chaân nghieâm chænh ñeïp ñeõ nhö chieác guoác trang söùc ñuû caùc thöù baùu. 8- Töôùng nhö baép ñuøi Y-neâ-dieân (Aineya): Nhö ñuøi tröôùc cuûa nai chuùa Y-neâ-dieân, tuøy tröôùc sau maø co duoãi. 9- Töôùng khi ñöùng thaúng, ngoùn tay rôø ñeán ñaàu goái: Khoâng cuùi khoâng ngöôùc, laáy baøn tay rôø ñaàu goái. 10- Töôùng aâm taøng nhö voi baùu, ngöïa baùu: Ñieàu hoøa vaø kheùo, ñeïp. Hoûi: Neáu khi Boà-taùt ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, caùc ñeä töû do nhaân duyeân gì maø ñöôïc thaáy töôùng aâm taøng? Ñaùp: Vì ñoä chuùng nhaân, döùt chuùng nghi maø Phaät cho thaáy töôùng aâm taøng. Laïi coù ngöôøi noùi, Phaät hoùa laøm ngöïa baùu, voi baùu, chæ cho caùc ñeä töû maø noùi raèng: "Töôùng aâm taøng cuûa ta cuõng nhö theá". 11- Töôùng thaân cao vaø roäng caân ñoái nhö caây Ni-caâu-loâ-ñaø: Thaân Boà-taùt loã ruùn ôû chính giöõa, boán phaàn baèng nhau. 12- Töôùng loâng xoay höôùng leân treân: Caùc sôïi loâng treân thaân ñeàu höôùng leân vaø ñeïp. 13- Töôùng moãi loã chaân loâng coù moät sôïi loâng: Loâng khoâng taïp loaïn, maøu xanh nhö löu ly, loâng xoay theo phía höõu vaø höôùng leân treân. 14- Töôùng saéc vaøng kim saéc Hoûi: Saéc vaøng nhö theá naøo? Ñaùp: Neáu saét ôû beân vaøng thì maøu cuûa saét khoâng hieän. Nay thöù vaøng hieän taïi saùnh vôùi vaøng trong thôøi Phaät ôû ñôøi thì khoâng hieän. Vaøng trong thôøi Phaät ôû ñôøi saùnh vôùi vaøng Dieâm-phuø-na (Jambuønadasuvarna) thì khoâng hieän. Vaøng

Dieâm-phuø-na saùnh vôùi caùt vaøng treân ñöôøng Chuyeån luaân Thaùnh vöông trong ñaïi haûi thì khoâng hieän. Caùt vaøng saùnh vôùi nuùi vaøng thì khoâng hieän. Nuùi vaøng saùnh vôùi vaøng cuûa nuùi Tu-di thì khoâng hieän. Vaøng nuùi Tu-di saùnh vôùi vaøng Anh laïc cuûa coõi trôøi Tam thaäp tam thì khoâng hieän. Vaøng Anh laïc cuûa coõi trôøi Tam thaäp tam saùnh vôùi vaøng cuûa coõi trôøi Dieäm-ma thì khoâng hieän. Vaøng cuûa coõi trôøi Dieäm-ma saùnh vôùi vaøng cuûa trôøi Ñaâu-suaát-ñaø thì khoâng hieän. Vaøng cuûa coõi trôøi Ñaâu- suaát-ñaø saùnh vôùi vaøng cuûa coõi trôøi Hoùa-töï-taïi thì khoâng hieän. Vaøng cuûa trôøi Hoùa-töï-taïi saùnh vôùi vaøng cuûa coõi trôøi Tha-hoùa-töï-taïi thì khoâng hieän. Vaøng cuûa trôøi Tha-hoùa-töï-taïi saùnh vôùi saéc thaân cuûa Boà-taùt thì khoâng hieän. Saéc nhö theá aáy goïi laø töôùng saéc vaøng. 15- Töôùng aùnh saùng moät tröôïng: Boán phía treân thaân ñeàu coù moät - tröôïng haøo quang. Phaät ôû trong haøo quang ñoù ñoan nghieâm baäc nhaát, nhö haøo quang trong saùng cuûa chö Thieân vöông.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 324

16- Töôùng da moûng mòn: Buïi ñaát khoâng dính thaân, nhö Hoa sen khoâng dính buïi, nöôùc. Neáu Boà-taùt kinh haønh treân nuùi ñaát khoâ, ñaát khoâng dính chaân. Cuoàng phong thoåi ñeán nghieàn naùt nuùi ñaát thaønh buïi bay, daãu ñeán moät maûy buïi cuõng khoâng dính thaân Phaät. 17- Töôùng baûy choã ñaày ñaën: Hai tay, hai chaân, hai maét vaø giöõa coå; baûy choã aáy ñeàu ñaày ñaën xinh ñeïp, maøu saéc trong saïch hôn caùc thaân theå khaùc. 18- Töôùng döôùi hai naùch ñaày ñaën: Khoâng cao, khoâng saâu. 19- Töôùng phaàn thaân treân nhö Sö töû. 20- Töôùng thaân to lôùn vaø thaúng: Thaân lôùn vaø thaúng hôn moïi ngöôøi. 21- Töôùng vai troøn vaø ñeïp: Heát thaûy khoâng coù vai naøo saùnh ñöôïc nhö vaäy. 22- Töôùng boán möôi caùi raêng: Khoâng nhieàu khoâng ít hôn. Caùc ngöôøi khaùc thì ba möôi hai caùi raêng, thaân coù hôn ba traêm ñoát xöông, xöông ñaàu coù chín, coøn Boà-taùt coù boán möôi caùi, ñaàu coù moät xöông. Boà-taùt xöông raêng nhieàu, xöông ñaàu ít, ngöôøi khaùc xöông raêng ít, xöông ñaàu nhieàu, do ñoù neân khaùc vôùi thaân ngöôøi. 23- Töôùng raêng ñeàu ñaën: Caùc raêng khoâng to quaù, khoâng nhoû quaù, khoâng loài ra, khoâng thuït vaøo. Raêng khít nhau, ngöôøi khoâng bieát cho laø chæ coù moät raêng. Keû raêng khít duø moät sôïi loâng nhoû cuõng khoâng loït. 24- Töôùng raêng traéng: Traéng hôn caû aùnh saùng cuûa nuùi Tuyeát. 25- Töôùng hai maù nhö Sö töû: Nhö Sö töû laø chuùa trong caùc loaøi thuù, coù maù thaúng vaø roäng. 26- Töôùng ñöôïc thöôïng vò trong caùc vò: Coù ngöôøi noùi: “Phaät laáy thöùc aên ñeå vaøo trong mieäng, thì taát caû thöùc aên ñeàu trôû thaønh vò toái thöôïng. Vì sao? Vì trong taát caû thöùc aên aáy coù caùi nhaân cuûa vò toái thöôïng. Ngöôøi khoâng coù töôùng aáy, khoâng theå phaùt ra caùi nhaân ñoù, khoâng ñöôïc vò toái thöôïng”. Laïi coù ngöôøi noùi: “Neáu Boà-taùt ñöa thöùc aên ñeå vaøo trong mieäng, baáy giôø hai beân yeát haàu chaûy ra cam loà hoøa laãn vôùi caùc vò”. Vì vò aáy thanh tònh neân goïi laø ñöôïc thöôïng vò trong caùc vò. 27- Töôùng löôõi to lôùn: Löôõi to lôùn cuûa Boà-taùt töø trong mieäng ñöa ra phuû kín caû maët cho ñeán chaân toùc, khi ñöa trôû laïi mieäng cuõng khoâng chaät. 28- Töôùng aâm thanh Phaïm-thieân: Nhö Phaïm-thieân vöông coù naêm thöù aâm thanh töø trong mieäng

phaùt ra: 1- Saâu thaúm nhö saám, 2- Trong suoát nghe xa, ngöôøi nghe vui thích, 3- Nhaäp vaøo taâm hoï thì sanh kính aùi, 4- Nghe roõ deã hieåu, 5- Ngöôøi nghe khoâng chaùn; thanh aâm cuûa Boà-taùt cuõng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 325

nhö vaäy. Naêm thöù thanh aâm töø trong mieäng phaùt ra töôùng thanh aâm cuûa chim Ca-laêng-taàn-giaø raát deã öa. Laïi coù töôùng aâm thanh cuûa troáng, nhö troáng lôùn coù aâm thanh vang doäi saâu xa. 29- Töôùng maét xanh bieác: Nhö hoa sen xanh ñeïp ñeõ. 30- Töôùng loâng mi traâu: Nhö loâng mi cuûa traâu chuùa, daøi vaø ñeïp, khoâng taïp loaïn. 31- Töôùng nhuïc keá ôû ñænh ñaàu: Boà-taùt coù buùi toùc baèng xöông nhö naém tay ôû treân ñænh ñaàu. 32- Töôùng loâng traéng: Loâng traéng moïc giöõa hai chaân maøy, khoâng cao khoâng thaáp, traéng saïch, xoay theo phía höõu, keùo ra daøi traêm thöôùc. Thaày töôùng noùi: “Ñòa thieân Thaùi töû coù ba möôi hai töôùng ñaïi nhaân nhö vaäy, Boà-taùt coù ñuû caùc töôùng aáy”. Hoûi: Chuyeån luaân Thaùnh vöông coù ba möôi hai töôùng, Boà-taùt cuõng coù ba möôi hai töôùng, coù gì sai khaùc? Ñaùp: Töôùng cuûa Boà-taùt coù baûy ñieàu hôn töôùng cuûa Chuyeån luaân Thaùnh vöông. Töôùng cuûa Boà-taùt: 1- Tònh haûo 2- Phaân minh 3- Khoâng sai choã 4- Ñaày ñuû 5- Thaâm nhaäp 6- Tuøy trí tueä maø laøm, khoâng tuøy theá gian 7- Tuøy söï vieãn ly. Töôùng cuûa Chuyeån luaân Thaùnh vöông khoâng ñöôïc nhö vaäy. Hoûi: Sao goïi laø töôùng? Ñaùp: Deã bieát neân goïi laø töôùng, nhö nöôùc khaùc löûa, do töôùng neân bieát. Hoûi: Boà-taùt vì sao coù ba möôi hai töôùng, khoâng nhieàu khoâng ít hôn? Ñaùp: Coù ngöôøi noùi: Phaät do ba möôi hai töôùng trang nghieâm thaân neân ñoan chaùnh khoâng taïp loaïn. Neáu ít hôn thì thaân khoâng ñoan chaùnh, neáu nhieàu hôn thì töôùng nôi thaân Phaät taïp loaïn. Ba möôi hai töôùng aáy ñoan chính khoâng taïp loaïn, khoâng theå theâm, khoâng theå bôùt, thaân töôùng cuõng nhö vaäy. Hoûi: Boà-taùt vì sao laáy töôùng toát ñeå trang nghieâm thaân? Ñaùp: Coù ngöôøi thaáy thaân töôùng cuûa Phaät thì taâm ñöôïc tònh tín. Vì vaäy, duøng töôùng toát ñeå trang nghieâm thaân. Laïi nöõa, vì chö Phaät heát thaûy moïi söï ñeàu hôn heát, neân töø saéc thaân, uy löïc, doøng hoï, gia thuoäc, trí tueä,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 326

thieàn ñònh, giaûi thoaùt, moïi söï ñeàu hôn. Neáu Phaät khoâng trang nghieâm thaân töôùng, söï aáy bò thieáu. Laïi nöõa, coù ngöôøi noùi: Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc truù ôû trong thaân aáy. Cuõng nhö ngöôøi muoán cöôùi con gaùi nhaø haøo quyù, con gaùi aáy sai söù noùi vôùi ngöôøi kia raèng: “Neáu muoán cöôùi toâi thì tröôùc phaûi trang hoaøng phoøng, thaát, tröø khöû oâ ueá, sôn pheát, xoâng höông, saép ñaët giöôøng neäm, traûi chieáu, giaêng maøn, tröôùng, côø loïng, höông, hoa, phaûi cho ng- hieâm trang roài sau toâi môùi ñeán nhaø ngöôi”. Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc cuõng nhö vaäy, sai trí tueä ñi söù, trong ñôøi vò lai, ñeán choã Boà-taùt noùi: “Neáu muoán ñöôïc Ta, phaûi tu taäp cho coù töôùng toát ñeå töï trang nghieâm, roài sau Ta ñeán trong thaân ngöôi. Neáu khoâng trang nghieâm thaân, thì ta khoâng truù”. Do vaäy, Boà-taùt tu ba möôi hai töôùng ñeå töï trang

nghieâm thaân, ñeå ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Baáy giôø Boà-taùt daàn daàn lôùn, troâng thaáy caùi khoå giaø, beänh, cheát, taâm sanh nhaøm chaùn, roài nöûa ñeâm xuaát gia, saùu naêm khoå haïnh, aên chaùo nhöø hoøa söõa, ñöôøng, maät; nhöõng thöù naøy coù möôøi saùu coâng ñöùc laøm boå ích cho thaân do con gaùi Baø-la-moân teân Nan-ñaø cuùng. AÊn xong, ôû taïi coäi Boà-ñeà, Boà-taùt phaù moät vaïn taùm ngaøn öùc Quyû binh ma chuùng, roài chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Hoûi: Ñöôïc coâng ñöùc gì maø goïi laø Phaät? Ñaùp: Ñöôïc Taän trí, Voâ sanh trí neân goïi laø Phaät. Laïi coù ngöôøi noùi: Ñöôïc Möôøi löïc, Boán voâ sôû uùy, Möôøi taùm phaùp baát coïng, Ba ñaït voâ ngaïi. Ba yù chæ laø: 1- Ngöôøi thoï giaùo kính troïng, Phaät khoâng möøng. 2- Ngöôøi khoâng thoï giaùo, khoâng kính troïng, Phaät khoâng buoàn 3- Kính troïng hay khoâng kính troïng, taâm khoâng khaùc. Ñaïi töø, ñaïi bi, ba möôi baûy ñaïo phaåm; toång töôùng, bieät töôùng cuûa heát thaûy phaùp ñeàu bieát, neân goïi laø Phaät. Hoûi: Vì sao khi chöa ñöôïc Phaät ñaïo thì goïi laø Boà-taùt, khi ñöôïc Phaät ñaïo roài thì khoâng goïi laø Boà-taùt? Ñaùp: Chöa ñöôïc Phaät ñaïo, taâm coøn aùi tröôùc caàu muoán ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, neân goïi laø Boà-taùt. Khi thaønh Phaät ñaïo roài, laïi ñöôïc caùc thöù ñaïi coâng ñöùc khaùc, neân laïi coù teân khaùc goïi laø Phaät. Cuõng nhö khi con vua khi chöa laøm vua thì goïi laø vöông töû, khi ñaõ laøm vua, khoâng goïi laø vöông töû. Khi ñaõ laøm vua, tuy vaãn laø vöông töû, maø khoâng goïi laø vöông töû. Boà-taùt cuõng nhö vaäy, khi chöa ñöôïc Phaät ñaïo, goïi laø Boà-taùt, khi ñaõ ñöôïc Phaät ñaïo, goïi laø Phaät.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 327

Trong phaùp Thanh-vaên, nhöõng ñeä töû cuûa Ca-chieân-dieân ni-töû thuyeát veà töôùng vaø nghóa cuûa Boà-taùt nhö treân. Ngöôøi Ñaïi-thöøa noùi: “Boïn ñeä töû cuûa Ca-chieân-dieân ni-töû, laø ngöôøi ôû trong voøng sanh töû, khoâng tuïng khoâng ñoïc kinh Ñaïi-thöøa, hoï chaúng phaûi ñaïi Boà-taùt, khoâng bieát thaät töôùng cuûa caùc phaùp, töï laáy caên trí lanh lôïi, ôû trong Phaät phaùp vieát caùc luaän nghò giaûi nghóa veà caùc kieát söû, tín, ñònh, caên v.v... coøn nhieàu choã sai quaáy, huoáng gì muoán luaän nghò veà Boà-taùt? Cuõng nhö ngöôøi ít söùc, nhaûy ngang caùi keânh nhoû coøn khoâng qua ñöôïc huoáng laø soâng lôùn? Ngöôøi aáy ôû trong soâng lôùn, bieát chaéc seõ chìm maát. Hoûi: Maát theá naøo? Ñaùp: Treân kia noùi traûi qua voâ soá kieáp, goïi laø Boà-taùt. Trong ba voâ soá kieáp, boá thí caû ñaàu, maét, tuûy, naõo, taâm khoâng hoái haän, aáy laø ñieàu A- la-haùn, Bích-chi Phaät khoâng theå saùnh kòp. Nhö xöa Boà-taùt laøm Ñaïi Taùt- ñaø-baø (Saørthavaøha), ñi qua bieån lôùn, gioù maïnh laøm vôõ thuyeàn, noùi vôùi caùc con buoân: “Haõy naém laáy ñaàu toùc, tay, chaân cuûa toâi, toâi seõ ñöa qua”. Khi caùc con buoân naém xong, Ngaøi lieàn laáy dao töï saùt. Leä cuûa bieån caû laø khoâng chöùa töû thi, töùc thì gioù maïnh thoåi ñöa ñeán bôø. Ñaïi töø nhö vaäy maø noùi laø khoâng phaûi laø Boà-taùt thì coøn ai laø Boà-taùt? Tu haønh maõn voâ soá kieáp thöù hai, khi chöa vaøo voâ soá kieáp thöù hai ôû nôi Phaät Nhieân-ñaêng, Ngaøi ñöôïc thoï kyù laøm Phaät, töùc thôøi bay leân hö khoâng thaáy möôøi phöông Phaät, ñöùng giöõa hö khoâng, ca ngôïi Phaät Nhieân-ñaêng. Phaät Nhieân-ñaêng noùi: “Ngöôi qua khoûi moät voâ soá kieáp seõ ñöôïc laøm

Phaät, hieäu laø Thích-ca Maâu-ni". Ñöôïc thoï kyù nhö vaäy, maø noùi baáy giôø chöa laø Boà-taùt, haù khoâng phaûi laø quaù sai laàm sao? Ñeä töû cuûa Ca-chieân-dieân ni-töû noùi: Trong ba voâ soá kieáp chöa coù töôùng Phaät, cuõng khoâng troàng nhaân duyeân veà töôùng Phaät, laøm sao bieát laø Boà-taùt? Heát thaûy phaùp tröôùc coù töôùng, roài sau môùi coù theå bieát noù coù thaät, neáu khoâng coù töôùng thôøi khoâng bieát ñöôïc. Ngöôøi Ñaïi-thöøa noùi: Ñöôïc thoï kyù laøm Phaät, bay leân hö khoâng, thaáy möôøi phöông Phaät, ñoù chaúng phaûi laø töôùng lôùn sao? Ñöôïc thoï kyù seõ laøm Phaät, ñöôïc laøm Phaät, ñoù laø töôùng lôùn. Boû töôùng lôùn naøy, maø nhaän laáy ba möôi hai töôùng, thì ba möôi hai töôùng Chuyeån luaân Thaùnh vöông cuõng coù. Chö Thieân, ma vöông cuõng hoùa laøm ñöôïc töôùng ñoù. Nan-ñaø, Ñeà-baø v.v... ñeàu coù ba möôi hai töôùng. Baø-baït-leâ Baø-la-moân coù ba töôùng, Vôï cuûa Ñaïi Ca-dieáp coù töôùng saéc vaøng. Cho ñeán ngöôøi ñôøi naøy, moãi ngöôøi cuõng coù moät töôùng, hai töôùng, hoaëc laø maét xanh, tay daøi, phaàn treân nhö thaân Sö töû. Nhöõng töôùng nhö vaäy hoaëc nhieàu hoaëc ít, sao ngöôi chæ coi troïng töôùng aáy?

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 328

Trong kinh naøo noùi trong ba voâ soá kieáp Boà-taùt khoâng gieo troàng nhaân duyeân cuûa töôùng? Nhö Nan-ñaø taém cho Phaät Tyø-baø-thi, nguyeän ñöôïc thanh tònh ñoan nghieâm. ÔÛ thaùp Bích-chi Phaät, Ngaøi laáy maøu xanh saãm veõ leân vaùch laøm töôïng Bích-chi Phaät, nhaân ñoù phaùt nguyeän: "Nguyeän toâi thöôøng ñöôïc töôùng thaân saéc vaøng". Ngaøi laïi xaây baäc caáp trong thaùp Phaät ca-dieáp. Do ba nhaân duyeân cuûa ba vieäc phöôùc ñoù maø ñôøi ñôøi ñöôïc an vui, sanh ra ôû ñaâu cuõng ñoan nghieâm. Dö phuùc aáy, ñöôïc sanh trong doøng hoï Thích nöôùc Ca-tyø-la, laøm ñeä töû cuûa Phaät, ñöôïc ba möôi hai töôùng cuûa baäc ñaïi nhaân, thanh tònh ñoan chaùnh, xuaát gia ñöôïc ñaïo quaû A-la-haùn. Phaät noùi trong naêm traêm ñeä töû, Tyø-kheo Nan-ñaø ñoan chaùnh baäc nhaát. Töôùng aáy deã ñöôïc, vì sao noùi ôû chín möôi moát kieáp gieo troàng, coøn laïi moät ñôøi môùi ñöôïc töôùng aáy? Theá laø quaù sai laàm! OÂng noùi trong voâ soá kieáp ñaàu, khoâng bieát seõ laøm Phaät hay khoâng laøm Phaät. Trong voâ soá kieáp thöù hai, bieát seõ laøm Phaät, nhöng khoâng töï noùi ra. Trong voâ soá kieáp thöù ba, bieát ñöôïc laøm Phaät vaø coù theå noùi cho ngöôøi bieát. ÔÛ choã naøo Phaät noùi lôøi aáy? Trong kinh naøo coù lôøi aáy? Trong Tam taïng phaùp Thanh-vaên noùi, hay trong kinh Ñaïi thöøa noùi? Ñeä töû cuûa Ca-chieân-dieân ni-töû noùi: Tuy trong Tam taïng töï mieäng Phaät noùi ra khoâng ghi, nhöng nghóa lyù laø phaûi vaäy. Phaåm Boà-taùt trong A-tyø-ñaøm Tyø-baø-sa (Abhidharma vibaøsa) noùi nhö vaäy. Traû lôøi raèng: Trong Ñaïi thöøa noùi: Luùc môùi phaùt taâm laø bieát raèng "Ta seõ thaønh Phaät. Nhö Boà-taùt A-giaø-la (Acala) ôû beân ñöùc Phaät Tröôøng Thuû, khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi ôû toøa Kim-cang maø thaønh Phaät ñaïo, trong khoûang trung gian ñoù, taâm ñieân ñaûo baát tònh khoâng sanh. Nhö trong Thuû-laêng-nghieâm Tam-muoäi (Suøramgamasamaødhi), coù boán haïng Boà-taùt vaø boán thöù thoï kyù: Coù Boà-taùt chöa phaùt taâm maø ñöôïc thoï kyù; coù Boà-taùt vöøa phaùt taâm maø ñöôïc thoï kyù; coù Boà-taùt tröôùc khi thoï kyù, ngöôøi khaùc ñeàu bieát, töï mình

khoâng bieát; coù Boà-taùt tröôùc khi thoï kyù, ngöôøi vaø mình ñeàu bieát. Vì sao oâng noùi trong voâ soá kieáp thöù hai bieát ñöôïc thoï kyù, maø khoâng töï noùi ra? Laïi nöõa, Phaät noùi: Trong voâ löôïng voâ soá kieáp laøm coâng ñöùc, muoán ñoä chuùng sanh, vì sao chæ noùi ba voâ soá kieáp, ba voâ soá kieáp naøy coù löôïng, coù haïn. Hoûi: Trong phaùp Ñaïi thöøa, tuy coù lôøi aáy, toâi cuõng khoâng tin ñöôïc. Ñaùp: Theá laø quaù sai! Phaùp Ñaïi thöøa laø chaân Phaät phaùp, töø trong mieäng Phaät noùi ra. OÂng khoâng theå phaûn laïi lôøi aáy. OÂng töø trong phaùp Ñaïi thöøa maø ra, vì sao laïi noùi: "Toâi khoâng theå tin ñöôïc!?" Laïi nöõa, luaän nghò cuûa Ñaïi thöøa ñaõ noùi roäng ôû trong ñoù.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 329

Laïi nöõa, noùi nghieäp nhaân duyeân cuûa ba möôi hai töôùng, gieo troàng ôû taïi Duïc giôùi chöù khoâng phaûi gieo troàng ôû taïi Saéc giôùi, Voâ saéc giôùi. Vì Voâ saéc giôùi khoâng coù thaân, khoâng coù Saéc, maø ba möôi hai töôùng aáy laø ñeå trang nghieâm thaân, neân trong coõi Voâ saéc giôùi khoâng theå gieo troàng ñöôïc laø phaûi; coøn trong coõi Saéc giôùi vì sao khoâng gieo troàng ñöôïc? ÔÛ trong Saéc giôùi coù caùc ñaïi Phaïm vöông, thöôøng thænh Phaät thuyeát phaùp laàn ñaàu tieân, aáy laø trí tueä thanh tònh, coù theå caàu Phaät ñaïo, vì sao noùi khoâng gieo troàng nhaân duyeân cuûa ba möôi hai töôùng ñöôïc? Laïi noùi chæ ôû trong loaøi ngöôøi ñöôïc gieo troàng chöù khoâng phaûi ôû trong caùc loaøi khaùc. Nhöng nhö Baø-giaø-ñoä Long vöông (Saramayara- jaduhita) ôû Thaäp truï Boà-taùt, A-na-baø-ñaït Long vöông ôû Thaát truï Boà-taùt, La-haàu-la-ru-la vöông cuõng laø ñaïi Boà-taùt, sao laïi noùi trong caùc loaøi khaùc khoâng theå gieo troàng nhaân duyeân cuûa ba möôi hai töôùng? Laïi noùi, trong loaøi ngöôøi, chæ ôû Dieâm-phuø-ñeà môùi ñöôïc gieo troàng; coøn ôû chaâu Uaát-ña-la-vieät khoâng theå gieo troàng. Coù yù kieán cho raèng vì ngöôøi ôû chaâu kia khoâng bieát töï ngaõ, ñaém tröôùc khoaùi laïc, khoâng coù lôïi caên. Nhöng Cuø-ñaø-ni, Phaát-baø-ñeà, hai choã naøy phöôùc ñöùc, trí tueä, thoï maïng hôn Dieâm-phuø-ñeà, vì sao khoâng theå gieo troàng ñöôïc? Laïi noùi: Moät yù töù gieo troàng moät töôùng, nhöng taâm aáy trong khoaûnh khaéc coù saùu möôi laàn sanh dieät. Trong moät taâm khoâng an truï, trong moät taâm aáy ñaõ voâ löïc, khoâng an truï, khoâng theå phaân bieät thì laøm sao coù theå gieo troàng töôùng baäc ñaïi nhaân? Töôùng baäc ñaïi nhaân aáy khoâng theå khoâng roõ bieát taâm maø gieo troàng ñöôïc, do vaäy cuõng phaûi nhieàu yù töù hoøa hieäp môùi coù theå gieo troàng moät töôùng. Cuõng nhö moät vaät naëng, moät ngöôøi khoâng theå gaùnh, phaûi coù söùc cuûa nhieàu ngöôøi. Cuõng vaäy, gieo troàng töôùng aáy phaûi coù ñaïi taâm, nhieàu yù töù hoøa hieäp môùi gieo troàng ñöôïc, do vaäy, goïi laø töôùng traêm phöôùc. Khoâng theå moät yù gieo troàng moät töôùng. Caùc vieäc khaùc coøn khoâng theå moät yù gieo troàng moät vieäc, haø huoáng töôùng traêm phöôùc. Vì sao laïi noùi "Boà-taùt Thích-ca Vaên-ni taâm chöa thuaàn thuïc, maø ñeä töû taâm thuaàn thuïc? Boà-taùt Di-laëc taâm thuaàn thuïc, maø ñeä töû taâm chöa thuaàn thuïc? Lôøi aáy ôû choã naøo noùi? Trong Tam taïng, trong Ñaïi thöøa giaùo khoâng coù vieäc aáy. Lôøi aáy chæ töï taâm rieâng oâng xuaát ra. OÂng chæ thaáy Boà- taùt Thích-ca Vaên-ni ôû trong hang baùu, troâng thaáy Phaät Phaát-sa, qua baåy ngaøy ñeâm duøng moät baøi

keä ñeå taùn thaùn, nhöng Boà-taùt Di-laëc cuõng nhieàu caùch taùn thaùn Phaät Phaát-sa, chæ trong Kinh A-ba-ñaø khoâng noùi, neân oâng khoâng bieát ñöôïc ñoù thoâi. Khoâng coù nhaân duyeân chi maø laïi baûo raèng ñeä töû cuûa Di-laëc taâm chöa thuaàn thuïc. Nhö theá ñeàu laø sai quaáy. OÂng noùi: Boà-taùt hay boá thí moïi thöù maø khoâng thöông tieác, nhö vua

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 4 330

Thi-tyø (Sibi) vì boà caâu maø caét thòt cho chim où, taâm khoâng hoái haän. Neân bieát ñem taøi baûo maø boá thí, aáy laø haï boá thí; ñem thaân maïng maø boá thí, aáy goïi laø trung boá thí; boá thí ñuû thöù maø trong taâm khoâng tröôùc, aáy laø thöôïng boá thí. Sao oâng laïi taùn thaùn haï boá thí laø Ñaøn Ba-la-maät ñöôïc ñaày ñuû? Söï boá thí naøy tuy coù taâm töø bi nhieàu vaø lôùn nhöng coù khi coù trí tueä hieåu bieát, coù khi khoâng coù trí tueä hieåu bieát. Nhö ngöôøi vì cha meï thaân thuoäc maø khoâng tieác thaân maïng, hoaëc vì thaân chuû maø khoâng tieác thaân maïng. Theá neân bieát, vì boà caâu maø khoâng tieác thaân maïng, laø boá thí baäc trung. Hoûi: Boà-taùt laø vì heát thaûy chuùng sanh, coøn chæ vì cha meï, vì thaày chuû thì ñoù chæ laø vì heát thaûy ngöôøi, cho neân chaúng phaûi chæ khoâng tieác thaân maïng maø ñaõ cho laø Ñaøn Ba-la-maät ñöôïc ñaày ñuû? Ñaùp: Tuy vì heát thaûy chuùng sanh maø taâm aáy khoâng thanh tònh. Khoâng bieát thaân mình laø khoâng coù töï, khoâng bieát ngöôøi nhaän cuõng laø khoâng ngöôøi, khoâng chuû, khoâng bieát thaät taùnh cuûa vaät boá thí laø chaúng theå noùi moät, chaúng theå noùi khaùc. Ñoái vôùi ba ñieàu aáy maø taâm chaáp tröôùc, aáy laø khoâng thanh tònh, chæ ñöôïc phöôùc baùo ôû theá gian, khoâng theå ñi thaúng ñeán Phaät ñaïo, nhö noùi: Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ba söï laø baát khaû ñaéc, cuõng khoâng chaáp tröôùc. AÁy môùi laø ñaày ñuû Ñaøn Ba-la-maät. Cuõng vaäy, cho ñeán noùi raèng: “Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø hay phaân chia ñaïi ñòa, thaønh quaùch, xoùm laøng laøm baûy phaàn. AÁy laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñöôïc ñaày ñuû” thì sai. Neân bieát, Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy thaät voâ löôïng voâ bieân, nhö bieån caû. Chö Thieân, Thaùnh nhaân, A-la-haùn, Bích-chi Phaät cho ñeán Boà-taùt môùi haønh ñaïo coøn khoâng theå bieát bôø beán cuûa noù, chæ Boà-taùt ôû Thaäp ñòa môùi bieát ñöôïc. Vì sao oâng noùi hay phaân chia ñöôïc ñaïi ñòa, thaønh quaùch, xoùm laøng laøm baûyphaàn, aáy goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñöôïc ñaày ñuû? Vieäc aáy thuoäc veà phaùp toaùn soá, khaû naêng chia ñaïi ñòa chæ laø moät phaàn ít cuûa trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät theá tuïc cuõng nhö moät hai gioït trong nöôùc bieån caû. Thaät Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø meï cuûa chö Phaät ba ñôøi, hay hieån thò thaät töôùng cuûa heát thaûy phaùp. Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng choã ñeán, khoâng choã ñi. Tìm noù khaép moïi nôi, khoâng theå ñöôïc; nhö huyeãn thuaät, nhö tieáng vang, nhö traêng loàng trong nöôùc, vöøa thaáy lieàn maát. Caùc baäc Thaùnh vì loøng thöông xoùt, neân tuy moät töôùng maø duøng nhieàu danh töï goïi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, aáy laø kho baùu trí tueä cuûa chö Phaät. Coøn oâng noùi quaù sai! OÂng noùi boán thöù quaùn laø: Quaùn thôøi, quaùn quoác ñoä, quaùn doøng hoï, quaùn nôi sanh. Trong thôøi kyø loaøi ngöôøi thoï taùm vaïn tuoåi Phaät ra ñôøi, trong thôøi kyø thoï baûy, saùu, naêm, boán, ba, hai vaïn tuoåi Phaät ra ñôøi, trong thôøi kyø ngöôøi ñôøi thoï

moät traêm tuoåi laø luùc Phaät ra ñôøi". Neáu chö Phaät thöôøng thöông xoùt chuùng sanh thì sao chæ ra ñôøi trong taùm thôøi kyø, coøn caùc thôøi

kyø khaùc thì khoâng? Phaät phaùp khoâng ñôïi thôøi, cuõng nhö thuoác hay uoáng luùc naøo laønh beänh luùc aáy. Phaät phaùp cuõng nhö theá, khoâng ñôïi thôøi. Hoûi: Tuy Boà-taùt thöông xoùt chuùng sanh, chö Phaät khoâng ñôïi thôøi nhöng luùc loaøi ngöôøi soáng laâu quaù taùm vaïn tuoåi, nhieàu khoaùi laïc, kieát söû nhieãm aùi saâu daøy, caên taùnh aùm ñoän, thôøi khoâng phaûi laø luùc coù theå giaùo hoùa. Neáu moät traêm tuoåi trôû xuoáng, loaøi ngöôøi tuoåi thoï ngaén, khoå laïi nhieàu, caùc kieát söû saân haän laïi caøng saâu daøy hôn. ÔÛ hai thôøi kyø vui vaø khoå naøy, theo toâi khoâng phaûi laø thôøi kyø ñaéc ñaïo neân Phaät khoâng ra ñôøi? Ñaùp: Chö thieân soáng ngoaøi ngaøn vaïn tuoåi, laø do nhaân duyeân ñôøi tröôùc; tuy nhieàu khoaùi laïc, nhieãm aùi saâu daøy, maø hay ñaéc ñaïo, huoáng ôû trong loaøi ngöôøi khoâng vui hôn. Luùc ñuû ba saùu thöù baát tònh thì deã giaùo hoùa. Vì theá neân luùc ngöôøi thoï taùm vaïn tuoåi Phaät neân ra ñôøi, vì ngöôøi trong luùc ñoù khoâng beänh taät, taâm vui, ñeàu coù lôïi caên phöôùc ñöùc; vì lôïi caên phöôùc ñöùc neân deã ñaéc ñaïo. Laïi nöõa, thôøi ñöùc Phaät Sö-töû-coå-aâm vöông, ngöôøi thoï möôøi vaïn tuoåi, thôøi ñöùc Phaät Minh Vöông, ngöôøi thoï baûy traêm voâ soá kieáp. ÔÛ nöôùc Phaät A-di-ñaø, ngöôøi thoï voâ löôïng voâ soá kieáp, sao oâng noùi luùc ngöôøi thoï taùm vaïn tuoåi Phaät khoâng ra ñôøi? Hoûi: Trong kinh Ñaïi thöøa coù vieäc aáy, trong phaùp toâi khoâng noùi ñeán möôøi phöông Phaät, duy chæ coù quaù khöù Thích-ca Vaên-ni, Caâu-traàn-nhaõ v.v... moät traêm Phaät; vò lai Di-laëc v.v... naêm traêm Phaät? Ñaùp: Trong luaän Ñaïi thöøa, do nhieàu nhaân duyeân noùi coù ba ñôøi möôøi phöông Phaät. Vì sao? Vì möôøi phöông theá giôùi coù giaø, beänh, cheát, daâm, noä, si v.v... cho neân Phaät caàn ra ñôøi ôû quoác ñoä ñoù. Nhö trong kinh noùi: Neáu khoâng coù giaø, beänh, cheát, phieàn naõo thì chö Phaät khoâng ra ñôøi". Laïi nöõa, nhieàu ngöôøi coù nhieàu beänh, neân phaûi coù nhieàu thaày thuoác. Trong phaùp Thanh-vaên caùc oâng, nhö trong kinh Tröôøng A-haøm, vua Tyø- sa-moân duøng keä baïch Phaät: Kheå thuû caùc Phaät quaù khöù, vò lai, hieän taïi, Cuõng quy maïng Thích-ca Vaên Phaät. Kinh oâng noùi ñeán kheå thuû chö Phaät quaù khöù, vò lai, hieän taïi, noùi quy maïng Thích-ca Vaên Phaät. Do ñoù maø bieát hieän taïi coù caùc Phaät khaùc. Neáu khoâng coù Phaät ôû caùc quoác ñoä khaùc, theá taïi sao tröôùc kheå thuû Tam theá Phaät, sau môùi quy maïng rieâng ñoái vôùi Thích-ca Vaên Phaät? Vò vua (Tyø- sa-moân) aáy chöa ly duïc, ôû nôi ñöùc Phaät Thích-ca Vaên ñaéc ñaïo; vì taâm quaù kính aùi neân quy maïng, coøn ñoái nôi caùc Phaät khaùc thì chæ kheå thuû. Hoûi: Chính mieäng Phaät noùi: ÔÛ moät theá gian khoâng coù hai Phaät ra ñôøi trong moät luùc, cuõng khoâng coù hai Chuyeån luaân Thaùnh vöông ra ñôøi moät

luùc; vì theá neân trong hieän taïi khoâng theå coù caùc Phaät khaùc? Ñaùp: Tuy coù lôøi aáy, maø oâng khoâng hieåu nghóa noù. Phaät noùi trong moät Tam thieân ñaïi thieân theá giôùi khoâng coù hai Phaät ra ñôøi cuøng moät luùc, chöù khoâng phaûi

noùi trong möôøi phöông theá giôùi. Hieän taïi khoâng coù Phaät, nhö trong theá giôùi töù thieân haï, khoâng coù hai Chuyeån luaân Thaùnh vöông ra ñôøi cuøng moät luùc; vì ñaây laø ngöôøi ñaïi phuùc ñöùc, khoâng coù keû oùan ñòch sanh chung moät ñôøi, neân boán chaâu thieân haï chæ coù moät Chuyeån luaân Thaùnh vöông. Ñöùc Phaät cuõng nhö theá, trong Tam thieân ñaïi thieân theá giôùi khoâng coù hai Phaät ra ñôøi. Phaät vaø Chuyeån luaân Thaùnh vöông, kinh noùi nhö nhau, sao oâng tin caùc töù chaâu thieân haï khaùc coøn coù Chuyeån luaân Thaùnh vöông maø khoâng tin trong Tam thieân ñaïi thieân theá giôùi khaùc coøn coù Phaät? Laïi nöõa, moät Phaät khoâng theå ñoä heát taát caû chuùng sanh; neáu moät Phaät coù theå ñoä heát taát caû chuùng sanh, thì coù theå khoâng caàn caùc Phaät khaùc maø chæ moät Phaät ra ñôøi laø ñuû. Nhöng nhö phaùp cuûa chö Phaät, khi ñaõ ñoä heát caùc chuùng sanh coù theå ñoä thì nhaäp dieät, nhö ñeøn taét löûa heát, vì phaùp höõu vi laø voâ thöôøng, taùnh khoâng. Vì theá hieän taïi phaûi coù caùc Phaät khaùc. Laïi nöõa, chuùng sanh voâ löôïng, khoå cuõng voâ löôïng, cho neân phaûi coù baäc Boà-taùt ñaïi taâm xuaát hieän, cuõng phaûi coù voâ löôïng Phaät ra ñôøi, ñoä caùc chuùng sanh. Hoûi: Nhö trong kinh noùi: “Trong voâ löôïng naêm, Phaät môùi xuaát hieän moät laàn, nhö hoa Öu-ñaøm-baùt-la laâu laâu môùi xuaát hieän moät laàn. Neáu möôøi phöông coù Phaät ñaày ñuû, vaäy Phaät deã xuaát hieän, deã ñöôïc, khoâng theå goïi laø khoù vaäy? Ñaùp: Khoâng phaûi vaäy! Ñaây laø noùi trong moät Ñaïi thieân theá giôùi, traûi qua voâ löôïng naêm, laâu laâu Phaät môùi xuaát hieän, chöù khoâng phaûi noùi trong heát thaûy möôøi phöông theá giôùi laø khoù gaëp. Cuõng vì ngöôøi toäi loãi khoâng bieát kính, khoâng tinh taán caàu ñaïo, neân noùi: “Phaät traûi qua voâ löôïng naêm, laâu laâu xuaát hieän moät laàn. Laïi vì chuùng sanh aáy coù nhieàu toäi baùo, ñoïa trong aùc ñaïo, voâ löôïng kieáp coøn khoâng nghe danh Phaät huoáng laø thaáy Phaät? Vì haïng ngöôøi aáy maø noùi “Phaät xuaát theá khoù”. Hoûi: Neáu hieän taïi möôøi phöông coù nhieàu Phaät, Boà-taùt vaäy nay heát thaûy chuùng sanh ñang bò toäi aùc khoå naõo, sao khoâng ñeán ñoä? Ñaùp: Chuùng sanh trong voâ löôïng voâ soá kieáp toäi caáu saâu daøy, tuy coù caùc phöôùc thöøa, maø khoâng coù coâng ñöùc ñeå ñöôïc thaáy Phaät neân khoâng thaáy, nhö keä noùi: Phöôùc baùo toát chöa gaàn, Toäi suy chöa tröø khöû, Hieän tieàn khoâng theå thaáy,

Baäc Ñaïi ñöùc höõu löïc. Caùc Ñaïi ñöùc Thaùnh nhaân, Taâm cuõng khoâng phaân bieät, Töø bi vôùi taát caû, Muoán ñoä thoaùt moät laàn. Chuùng sanh ñuû phöôùc ñöùc, Trí tueä caên cuõng lôùn, Neáu laø duyeân hieän ñoä, Töùc thôøi ñöôïc giaûi thoaùt. Ví nhö ñaïi Long vöông, Tuøy nguyeän maø möa xuoáng, Toäi phöôùc theo boån haïnh, Moãi moãi nhö ñaõ taïo. Hoûi: Neáu töï coù phöôùc ñöùc, töï coù trí tueä, ngöôøi nhö vaäy Phaät ñoä ñöôïc; neáu khoâng coù phöôùc ñöùc, trí tueä, Phaät khoâng ñoä. Neáu vaäy, ñaõ töï coù phöôùc ñöùc, trí tueä, thì khoâng ñôïi Phaät ñoä? Ñaùp: Phöôùc ñöùc, trí tueä aáy, nhaân duyeân töø Phaät maø phaùt xuaát. Neáu Phaät khoâng ra ñôøi, thì caùc Boà-taùt ñem nhaân duyeân cuûa möôøi ñieàu thieän, boán voâ löôïng yù, phöôùc baùo toäi baùo ñôøi sau, caùc thöù nhaân duyeân ñeå giaùo ñaïo. Neáu khoâng coù Boà-taùt, thì coù lôøi thuyeát giaûng trong caùc kinh, ngöôøi gaëp ñöôïc phaùp aáy, nöông phaùp aáy laøm nhaân duyeân tu haønh phöôùc

ñöùc. Laïi nöõa, ngöôøi tuy coù phöôùc ñöùc, trí tueä, nhöng neáu Phaät khoâng ra ñôøi, thì chæ thoï baùo trong theá gian maø khoâng theå ñaéc ñaïo. Neáu gaïêp Phaät ra ñôøi môùi coù theå ñaéc ñaïo, aáy laø moät lôò ích lôùn. Ví nhö ngöôøi coù maét, luùc khoâng coù maët trôøi, thì khoâng theå troâng thaáy ñöôïc, caàn phaûi coù aùnh saùng maët trôøi, môùi troâng thaáy ñöôïc, neân khoâng ñöôïc noùi: “Ta coù maét, caàn gì maët trôøi”. Nhö Phaät noùi, nhôø nhaân duyeân trong vaø ngoaøi môùi sanh chaùnh kieán: 1- Theo ngöôøi khaùc maø nghe phaùp, 2- Taâm töï tö duy ñuùng nhö phaùp. Do phöôùc ñöùc neân hay sanh thieän taâm, do lôïi caên trí tueä neân hay tö duy ñuùng nhö phaùp. Do ñoù bieát, do töø nôi Phaät maø ñöôïc. Nhöõng ñieàu luaän giaûi neâu treân nhö theá, coù nhieàu choã sai laàm. Nay vì muoán taïo luaän nghò veà Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân khoâng theå tieáp tuïc baøn roäng caùc vieäc khaùc.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.